

Vergaderjaar 2024–2025

36 327

Vaststelling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (Wetboek van Strafvordering)

Nr. 74

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 21 maart 2025

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft op 10 februari 2025 overleg gevoerd met de heer Struycken, Staatssecretaris Rechtsbescherming, en de heer Van Weel, Minister van Justitie en Veiligheid, over:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (Wetboek van Strafvordering) (Kamerstuk 36 327).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Pool

De griffier van de commissie,
Brood

Voorzitter: Van Nispen
Griffier: Paauwe

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Ellian, Koops, Mutluer, Van Nispen, Sneller en Valize,

en de heer Struycken, Staatssecretaris Rechtsbescherming, en de heer Van Weel, Minister van Justitie en Veiligheid,

alsmede de heer Knigge, regeringscommissaris.

Aanvang 10.01 uur.

De voorzitter:

Goedemorgen. Welkom bij de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid. We gaan verder met de behandeling van het Wetboek van Strafvordering. We hebben een volle dag voor de boeg. In de ochtend en een deel van de middag gaan wij spreken over de Boeken 3 en 4. In de middag spreken wij over de Boeken 5 en 6. Natuurlijk van harte welkom aan de Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris Rechtsbescherming. Een zeer hartelijk welkom aan de regeringscommissaris. Welkom ook aan de ambtenaren hier in de zaal, maar zeker ook de ambtenaren die in groten getale op een andere plek, in de Suze Groenewegzaal, aan het ondersteunen zijn. We zien jullie hier niet, maar we weten dat jullie er zijn. Jullie inzet wordt zeer gewaardeerd. Dat geldt ook voor de aanwezigheid van de Kamerleden en natuurlijk hun beleidsmedewerkers, die hier ook heel hard aan hebben gewerkt.

Alles wat wij hier vandaag doen, is letterlijk de wetsgeschiedenis, dus dat doet ertoe. U mag hier zo lang over spreken als u wenst, maar het hoeft niet, want we hebben zoals gezegd een hele lange en volle dag. Maar we gaan het zorgvuldig aanpakken, dus ik ga het aantal interrupties of de spreektijden niet op voorhand beperken. Ik doe wel een beroep op u om niet onnodig uit te weiden. Wat «onnodig» is, daar gaat u zelf over. Dan heb ik volgens mij gezegd wat ik wilde zeggen en gaan wij beginnen met de eerste termijn van de kant van de Kamer. Ik kijk dan naar de heer Valize, omdat hij hier als eerste in de rij zit. Ik geef hem het woord namens de PVV.

De heer Valize (PVV):

Voorzitter, dank voor het woord. Ik zal de inbreng doen namens de vaste woordvoerder Justitie en Veiligheid van de PVV, omdat die helaas verhinderd is.

Allereerst kijkt de PVV positief naar de uitbreiding van de artikel 12-procedure. Dat artikel regelt het recht van eenieder om het OM aan te sporen om over te gaan tot vervolging nadat het dit vanwege het een of ander achterwege had gelaten. In het nieuwe Boek 3 van het Wetboek van Strafvordering wordt dit artikel uitgebreid met de mogelijkheid tot beklag tegen het achterwege blijven van opsporing naast het al bestaande beklag over niet-vervolging. Wat ons betreft is dit een goede ontwikkeling, die slachtoffers en nabestaanden meer handvatten geeft om gerechtigheid na te streven en een OM met verkeerde prioriteiten aan te sporen tot opsporing en vervolging.

Voorzitter. De PVV heeft met verbazing gekeken naar het voornemen om de mogelijkheid open te stellen om schadevergoeding als processuele sanctie toe te kennen. Uit de memorie van toelichting blijkt dat deze maatregel wordt ingezet specifiek met het oog op levenslang gestraften, isd-cliënten en tbs'ers. Daaruit valt dus af te leiden dat daders van de zwaarste misdrijven mogelijk, ondanks een veroordeling tot vele jaren achter slot en grendel, daarbij ook nog eens een zak geld krijgen omdat een berechting mogelijk wat te lang heeft geduurd. Dat is toch de wereld

op zijn kop? De PVV begrijpt dat strafvermindering geen werkbare oplossing is in deze gevallen, maar de gekozen oplossing is toch ook niet uit te leggen aan de slachtoffers en nabestaanden? Hoe kijkt de Staatssecretaris naar dit onderdeel? Deelt hij de zorgen van de PVV en daarmee de mening dat dit een totaal verkeerd beeld afgeeft aan zowel de daders als de samenleving? Kan de Staatssecretaris aangeven of er een mogelijkheid is om deze schadevergoeding bijvoorbeeld te koppelen aan het al dan niet schuldig bevinden van verdachten? De uitwerking van deze sanctie komt immers in een nog nader vorm te geven aanvullingswet, zoals ook te lezen in de memorie van toelichting op pagina 1018.

Voorzitter. Afrondend nog een opmerking over de introductie van het nieuwe systeem met de procesinleiding. Mijn fractie is nogal bezorgd over de vraag of dit gaat leiden tot verdere vertraging van het strafproces. Kan de Staatssecretaris duiden waarom hij ervan overtuigd is dat er onder dit nieuwe stelsel geen sprake van zal zijn dat dit leidt tot vertraging in de vervolging? Deelt de Staatssecretaris dan ook de zorgen die de PVV hieromtrent heeft?

Voorzitter. Daarmee ben ik aan het eind van mijn eerste termijn.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan zijn we aangekomen bij de heer Sneller, die spreekt namens D66.

De heer Sneller (D66):

Dank, voorzitter. Het kan dan inderdaad snel gaan. Ik begin bij Boek 3 en dan concreet bij de strafbeschikkingen, de zogenaamde OM-afdoening die alweer bijna twintig jaar geleden door de Kamer is aangenomen. Omdat het amendement voor een horizonbepaling destijds is verworpen, staat die er nog steeds in. Zij krijgt alleen maar een belangrijkere rol, denk ik, als we kijken naar de strafrechtketen die vastloopt, de lange doorlooptijden en de volle gevangenissen. Zeker gezien de signalen van het College van procureurs-generaal gaat er nog wel het nodige gebeuren. Ik heb daar zo meteen nog wat vragen over. Het lijkt me dus ook belangrijk om nog even stil te staan bij dat fundament, ook omdat onderzoeken van de procureur-generaal van de Hoge Raad en het WODC daar toch wat kwetsbaarheden hebben geïdentificeerd, zowel voor de rechtsbescherming van verdachten als bij de naleving van de positie van slachtoffers, waar de afgelopen jaren ook hier in debatten kritiek op is geweest en vragen over zijn geweest.

Als er onduidelijkheid is over de strafbeschikking en dus de rechtvaardigheid van het proces ter discussie wordt gesteld, kan dat natuurlijk ook meer vervolgpcedures opleveren. Nou zijn er in het verleden aanpassingen geweest. We hebben hier ook gehoord over de wasstraat, die vervolgens weer werd afgeschaft en waarover nu weer moties worden aangenomen om die weer in te voeren. Ik ben dus benieuwd hoe de Minister daar nu en met het oog op de toekomst in bredere zin naar kijkt. Dan zijn er verschillende werkwijzen. Ook dat kan toch tot onduidelijkheid leiden bij degenen die het betreft. Ik hoor dus graag wat er wordt gedaan en waarom er niet voor is gekozen om in de wettekst te expliciteren waar die werkwijzen uit elkaar lopen, of waarom ze naast elkaar bestaan.

Nogmaals, als je dus verder wil bouwen op die strafbeschikking, is het volgens mij belangrijk dat het fundament stevig genoeg is. Al een tijdje zegt de voorzitter van het College van procureurs-generaal dat er ruimer gebruik van moet worden gemaakt. Het kan gaan tot delicten waar een wettelijke omschrijving op staat van uiteindelijk maar liefst zes jaar. Dus mijn vraag is ook: wat is de huidige stand van het beleid en hoe gaat dat nou als dat beleid wordt aangepast, tot die zes jaar? Hoe moet dat worden gecommuniceerd? Wat zijn nou de regels? Waar wordt dat vastgelegd? Horen wij daar dan ook van? Wat zijn nou de meest recente wijzigingen daarin geweest? Ik ben daar dus heel benieuwd naar. Zouden we dat

bijvoorbeeld niet ook in een AMvB vastgelegd moeten krijgen, zodat er ook transparantie is en zodat de Kamer daar enige betrokkenheid bij heeft? Het voelt nu niet heel erg under control vanuit Kamerperspectief. Dan de sepotcodes. Eerder heb ik daarover met de vorige Minister van Justitie in het vragenuur gesproken, naar aanleiding van een rapport van de Nationale ombudsman. Bijna 60.000 keer per jaar besluit het Openbaar Ministerie om een verdachte niet strafrechtelijk te vervolgen. Dat heet dan een sepot. Daar komen codes bij. Sommige daarvan verschijnen nog steeds als aantekening op je strafblad, wat sommige ex-verdachten het gevoel geeft dat ze veroordeeld zijn door het OM, zonder dat ze ooit voor een rechter verschenen zijn. Dat kan ook gewoon gevolgen hebben, bijvoorbeeld voor een verklaring omtrent het gedrag, die meer dan een miljoen keer per jaar wordt aangevraagd. Dan maakt het nogal uit of het gaat om een sepot vanwege onvoldoende bewijs of een sepot vanwege een oud feit. De kritiek was steeds: waar kan je nou terecht met je klachten? Ja, bij het OM. En wat kan je nou doen om die code gewijzigd te krijgen? Er is geen nieuw rechtsmiddel om daartegen op te komen gekomen in dit Wetboek van Strafvordering. Ik hoor dus graag waarom daarvoor gekozen is.

Dan kom ik bij Boek 4. Sommige wijzigingen daarin kunnen wat ingewikkeld zijn. Ik heb daarom de amendementen ingediend waarover we het in het eerste wetgevingsoverleg hebben gehad. Ik wil daar nu graag nog wat fundamenteeler bij stilstaan, ook omdat ze allebei werden ontraden en omdat er wat meningsverschil leek te zijn over de vraag of de orde van advocaten het Wetboek zoals het er nu ligt goed begrepen had. Dus ik hoor graag of er overleg is geweest en of dat tot opheldering heeft geleid.

Het eerste amendement ging over de sanctie bij termijnoverschrijding. Eigenlijk zei zowel het kabinet als de regeringscommissaris dat het niet in het belang is van de verdachte, want het moet juist zo snel mogelijk. Ik heb daar wat verder over nagedacht. Terecht zei de regeringscommissaris: het systeem wordt gewoon helemaal anders met die procesinleiding, ten opzichte van de procedure zoals die thans gaat met de dagvaarding. Het hangt ook samen met de termijn. Het gevoel bestaat dat met de procesinleiding er toch een nieuw ankerpunt wordt gecreëerd en dat het gedrag met name vanuit het Openbaar Ministerie zal zijn: als die procesinleiding er is, zullen we alle stukken verstrekken, maar daarvóór? Daar is nu ook niks wettelijk over geregeld. De staande praktijk is dat er over het algemeen best wel ruimhartig wordt omgegaan met verstrekken van stukken, zodat er op basis van die stukken kan worden gezegd: dan willen wij graag deze getuige horen en die getuige horen. Het risico is dat je met de procesinleiding als het ware een nieuwe standaard invoert en een soort nieuwe default creëert, in de zin van: dat is het moment dat de informatie gedeeld zal worden. De vraag is dan ook: welke druk gaat er nou vanuit in het proces, voordat de procesinleiding wordt uitgebracht, om ervoor te zorgen dat de stukken kunnen worden gedeeld?

Dat geldt ook voor de wettelijke termijn. Daarover gaat het amendement op stuk nr. 16. De regeringscommissaris zei terecht dat er altijd uitstel kan worden gevraagd als die vier weken niet voldoende zijn, maar ja, dat is een noodventiel, net als met hardheidsclausules in wetgeving. Het is een soort sluiproute die je in extreme gevallen zou moeten kunnen toepassen. Maar je wil ook dat de wet zoals die er ligt het al goed regelt. Je moet daarbij dus ook goed kijken welke termijnen je dan vastlegt. Volgens mij zou het dus goed zijn om dat toch wat te verlengen, omdat je anders misschien ook veel verzoeken om uitzondering gaat krijgen. Nogmaals, ik hoor dus graag wat uitgebreider hoe er wordt gekeken naar het vóór de procesinleiding verstrekken van stukken en welke waarborgen erin zitten, zodat dat voldoende zal gebeuren.

Voorzitter. Dan de begrijpelijkheid van de rechtspraak. Ik heb in het eerste debat al even het interview met Stijn Franken aangehaald. Die vroeg zich

af of mensen in de rechtszaal, de verdachte versus de officieren en de rechters, elkaar nog wel begrijpen, en wat dat uiteindelijk betekent voor de legitimiteit van het proces. De Staatssecretaris zei dat hij dat ook een belangrijk begrip vindt, dus ik ben benieuwd wat voor beleidsgevolg daar als het ware nog aan gegeven wordt. Of houden we het gewoon bij: we brengen het onder de aandacht bij de rechtspraak en we zien verder wel wat ermee gebeurt?

Een van de vernieuwingen is het uitgangspunt dat rechterlijke beslissingen moeten worden gemotiveerd voor zover dat voor de begrijpelijkheid daarvan noodzakelijk is. Dit staat in artikel 4.3.22, lid 1. De Raad van State zegt daarover: denk daar nog eens over na en pas zo nodig het voorstel aan. Het risico is namelijk toch dat dat leidt tot minder motivering. Het kabinet zegt in het nader rapport «we hebben de toelichting aangevuld», oftewel «we hebben de wettekst niet aangepast». Ik heb een amendement ingediend om dat toch wel te doen, omdat ik denk dat het belangrijk is om die motivering er ook expliciet in op te nemen. Ik zeg dat ook omdat er een aantal initiatieven lopen om strafmodaliteiten toe te voegen, waarbij het extra belangrijk wordt om, ook in het licht van de verschillende strafdoelen, te expliciteren en motiveren waarom voor een bepaalde straf wordt gekozen. Dat is natuurlijk altijd al zo, maar mijn gevoel is dat daar nog extra aandacht voor komt, in het licht van alle initiatieven die daarvoor lopen en alle klachten die er zijn over te volle gevangenissen. Ik ben ook hier bereid om te kijken naar de bewoordingen et cetera, net als bij de vorige amendementen. Maar ik hoop dat we, zonder het werk van rechters onmogelijk te maken en de werklast significant te vergroten, wel kunnen zorgen dat we met name die strafdoelen, maar breder ook de motivering, wat extra waarborgen geven in deze wet, zodat er wat minder hoger beroepen komen et cetera, wat ook weer de efficiëntie zou kunnen vergroten. Ik heb uit het vorige debat nog wat openstaande vragen liggen over voorlopige hechtenis. Ik hoop dat die in dit debat kunnen worden beantwoord.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaan we luisteren naar de heer Ellian van de VVD.

De heer Ellian (VVD):

Voorzitter. Het gaat meevallen, voorzitter, want het zwaartepunt voor mij zit vanmiddag bij Boek 6, waarbij ik meerdere amendementen heb ingediend. Over Boek 3 en Boek 4 heb ik geen aanvullende vragen. Ik heb al antwoord gekregen van de regering op de vragen die ik had ingediend in de schriftelijke ronde. Dat is voor ons voor dit moment voldoende. Ik luister aandachtig naar het kabinet. De amendementen van collega Sneller zijn al geapprecieerd, maar ik ben nog steeds benieuwd naar de nadere gedachtewisseling. Ik zie een nieuw amendement van uzelf, voorzitter, en collega Mutluer. Dat komt ook vanmiddag. Dan ben ik er; je hoeft immers de tijd niet onnodig vol te praten als je geen nuttige dingen te zeggen hebt.

De voorzitter:

U begon uw bijdrage met «het gaat meevallen», maar u kunt ook zeggen «het gaat tegenvallen», want we luisteren er altijd graag naar. Nee hoor, dat is gekheid. Overigens is één amendement van de heer Sneller volgens mij nog niet geapprecieerd, zeg ik even voor de administratie. Dit betreft het amendement op stuk nr. 18. Daar gaan we het dus in ieder geval over hebben. Goed dat u het zo zegt, dank u wel.

Dan gaan we luisteren naar mevrouw Mutluer namens GroenLinks-PvdA.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Ik heb ook een aantal punten die ik vandaag wil benoemen, omdat Boek 3 en Boek 4 onderwerpen bevatten die best belangrijk zijn. Over het algemeen ben ik het eens met wat er in deze boeken staat, maar er zijn een aantal punten die ik in navolging van collega Van Nispen wil aanstippen.

Ik begin met artikel 12 en de artikel 12-procedure. De nieuwe procedure wijkt in zoverre af van de oude dat er niet alleen geklaagd kan gaan worden over het niet-vervolgen maar ook over het niet-opsporen. Dat laatste wordt door het gerechtshof nu eigenlijk al toegelaten onder de werking van artikel 12, maar dat neemt wat mij betreft niet weg dat het goed is dat het nu ook duidelijk in de wet komt te staan. Klagen in geval van niet-opsporen is met name voor de slachtoffers misschien nog wel belangrijker dan in geval van niet-vervolgen, want het kan vragen oproepen als er niet eens opgespoord wordt.

Voor de rechtsgeschiedenis wil ik wel graag wat vragen stellen hierover. Mij is niet helemaal duidelijk wat het hof precies mag toetsen als er besloten is om niet op te sporen of niet te vervolgen. In de memorie van toelichting staat dat het hof net zoals nu het geval is een toetsing in volle omvang mag doen. Dat wil zeggen dat het gerechtshof de beslissing neemt die naar zijn oordeel door het OM had moeten worden genomen. Maar vervolgens gaat het in de memorie van toelichting over de marginale toetsing. De vraag waar het gerechtshof zich dan over moet buigen, is of de officier van justitie in redelijkheid tot de genomen beslissing om niet te vervolgen is gekomen. Er wordt gewezen op de keuzes die het OM moet maken, soms ook gerelateerd aan politieke keuzes die vanwege prioriteiten in de opsporing worden gemaakt. Daar zou in mijn beleving de rechter zich echt buiten moeten houden. Bovendien lijkt het erop dat de regering vindt dat alleen bij een minderheid van ernstige zaken volledige toetsing nodig is; bij bijvoorbeeld burenruzies, vechtscheidingen, mishandeling over en weer en oplichting van goedgelovigen zou marginale toetsing volstaan. Ik wil dat beide bewindspersonen – ik weet even niet wie erover gaat ... Ik wil dat de Staatssecretaris toch even ingaat op deze marginale dan wel volle toetsing. Vindt hij dat het gerechtshof in veel gevallen meer dan alleen marginaal toetst? Blijft het dan uiteindelijk wel aan het hof om de omvang van die toets zelf te bepalen? Je moet ervoor waken dat ze in het politieke slagveld terechtkomen.

Dan een probleem waar we tegenaan lopen bij de toepassing van nu nog artikel 12: het duurt te lang voordat klagers een uitspraak krijgen. Er gaan nu voor het eerst wettelijke termijnen gelden voor deze beklagprocedure. Dat is denk ik goed nieuws, maar wat is de stok achter de deur om ervoor te zorgen dat die termijnen gaan werken? Er is al sprake van een schadevergoeding als de berechting niet binnen een redelijke termijn plaatsvindt, maar er wordt gesteld dat een klacht tegen het niet-vervolgen of niet-opsporen geen onderdeel is van de berechting. Ergens kan ik mij daar iets bij voorstellen, omdat men ook verwijst naar artikel 6 van het EVRM. Formeel klopt dat namelijk ook. Maar is dat niet een hele formalistische benadering? Hoe wordt de tijdige afdoening van zo'n klacht afgedwongen als er geen schadevergoeding mogelijk is? Voordat ik daar eventueel zelf wat voorstellen voor indien, wil ik daar wel wat duidelijkheid over.

Dan de buitengerechtelijke afdoening van strafzaken. Per jaar worden honderdduizenden vervolgingsbeslissingen genomen door officieren van justitie, politiemensen en boa's. Het OM heeft al aangekondigd een pas op de plaats te willen maken wat betreft het vervolgen van kleine criminaliteit. De ZSM en de strafbeschikking gaan dan sowieso veel meer aan belang winnen. Daarnaast zijn er nog politiestrafbeschikkingen. Het gaat dan met name om de bonnen die op straat worden uitgedeeld. Er zijn dus veel soorten afdoeningsmogelijkheden, met verschillende werkwijzen.

Veel burgers zullen in eerste instantie geneigd zijn te proberen om zelf te beoordelen wat ze moeten doen als ze een strafbeschikking hebben gekregen. Rechtsbijstand is niet altijd een vanzelfsprekendheid. Het betalen van zo'n beschikking kan zomaar betekenen dat je per ongeluk afziet van het recht op verzet. Het kan zelfs een strafblad opleveren, waardoor je vog door je neus kan worden geboord. Daarom acht ik het van groot belang dat de regels en procedures rondom de buitengerechtelijke afdoening voor iedereen helder zijn. Als iemand nu het nieuwe Wetboek van Strafvordering zou gaan bestuderen, zal het hem of haar niet snel duidelijk worden hoe de afdoening van strafzaken werkt, welke rechten hij of zij heeft en wat de mogelijkheden zijn om in verzet te komen. Mijn vraag is dan: waarom komt er niet één plaats waarin de procedures rondom het aankondigen en uitvaardigen van strafbeschikkingen helder en overzichtelijk onderscheiden en beschreven worden? Ook ik voel heel veel voor een AMvB waarin dat uitgebreid uitgewerkt wordt, zonder dat het in beton gegoten hoeft te worden. Ik wil daar, volgens mij in navolging van een collega Sneller, ook antwoord op.

Dan Boek 4. Met de beweging naar voren, waarmee moet worden gezorgd dat een zaak als het ware panklaar op de zitting komt, lijkt verondersteld te worden dat in het vooronderzoek en de tussenfase na de procesinleiding, dus nog voor het onderzoek ter terechtzitting is, het merendeel van de onderzoekshandelingen gedaan is. Daarmee zou het onderzoek ter terechtzitting als het ware ontlast worden. Maar de zittingsrechter kan getuigen en deskundigen met de nieuwe wet wel gemakkelijker ter terechtzitting oproepen en horen. Dat is goed. De rechter moet immers zorgen voor waarheidsvinding en de compleetheit van het onderzoek. Daarbij moet hij op zoek gaan naar informatie die de tenlastelegging zou kunnen ontkrachten. Om tunnelvisie te voorkomen moet hij dus niet te veel meegaan in de visie van de officier van justitie. Mijn vraag is eigenlijk: wordt die beweging in de praktijk daadwerkelijk gemaakt als je hier verder over nadenkt? Wie zegt dat de zittingsrechter straks niet op dezelfde wijze blijft werken als nu? Er zal dan dus geen sprake zijn van het ontlasten van het onderzoek ter terechtzitting. Misschien kan de regeringscommissaris daar zelfs een reflectie op geven. Het is meer een gedachte en een kleine zorg die bij ons speelt, maar de praktijk zal het uitwijzen.

Voorzitter. Dan mijn laatste onderwerp: de audiovisuele opnames in diverse stadia van het strafproces. Het is nieuw dat er ook van het onderzoek ter terechtzitting geluids- en beeldopnames kunnen worden gemaakt. Er hoeft dan slechts een verkort proces-verbaal te worden opgemaakt. Uit de evaluatie van de Innovatiewet blijkt dat het maken en uitwerken van opnames ter zitting eerder nadelen dan voordelen biedt. Dat is gek, want dat hadden we niet verwacht. De onderzoekers, de rechters en het OM vroegen eigenlijk om daarmee te stoppen. Dat is inmiddels gebeurd. Ook de pilots met audiovisuele opnames in andere stadia van het strafproces laten nog weinig verbeteringen voor het strafproces zien. Wij zullen de gevolgen van de evaluatie van het Wetboek in een tweede aanvullingswet terugzien. Maar laat ik wel voorzichtig zeggen dat weinig er nu op duidt dat de audiovisuele registratie gaat bijdragen aan een toekomstbestendige of effectievere strafvordering. Dat geldt in ieder geval voor de opnames van het onderzoek ter terechtzitting. Mijn concrete vraag is: welke verwachtingen waren of zijn er ten aanzien van deze audiovisuele registratie? Wat zou het op een lager pitje zetten van deze registraties gaan betekenen voor de beoogde werklastverlaging en daarmee de verbetering van de prestaties van de strafrechtketen? Het opnemen van mensen kan natuurlijk ook een inbreuk betekenen op hun privacy. Als er al wordt doorgedaan met het maken, opslaan en beschikbaar stellen van opnames van beeld en geluid, dan moet in mijn beleving ook duidelijk worden gemaakt onder welke voorwaarden dat

gebeurt. Mijn vraag is: zijn de pilots nu al AVG-proof en wordt er aan het privacy-aspect expliciet aandacht gegeven in de tweede aanvullingswet? Voorzitter. Dat was mijn bijdrage.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Mutluer. Dan gaan we naar de heer Koops van NSC.

De heer Koops (NSC):

Dank u, meneer de voorzitter. Ook ik heb niet zo veel over Boek 3 en 4. Ook voor mij ligt het accent op de middag en met name op Boek 5. Ik beperk mij dus tot een aantal opmerkingen over Boek 3 en 4, maar veel is het niet. Inmiddels zult u van mij ook wel verwachten dat ik enigszins spreek vanuit ervaringen uit de praktijk, want dat is nou eenmaal het perspectief van waaruit ik kom.

Het gaat mij in de allereerste plaats om wat nu voorlopig heet de voorlopige strafbeschikking. Strafbeschikkingen zijn een soort van omstreken maar onmisbaar onderwerp in de strafrechtspleging vanaf het begin, vanaf het eerste voorstel ooit waarmee de strafbeschikking werd ingevoerd. Dat is omdat het ergens halverwege een soort van rechterlijk oordeel ligt en juist niet een rechterlijk oordeel is, maar wel justitiële en strafvorderlijke gegevens oplevert. Een van de dingen waar in de praktijk vaak tegenaan wordt gelopen, is de onmogelijkheid om een gedeelte van een straf, een sanctie die bij strafbeschikking wordt opgelegd, voorwaardelijk op te leggen. Dat probleem is al eerder aan de orde geweest in het wetgevingstraject hier, maar ik hecht eraan om het te benoemen. Het is heel simpel. Neem een bagateldelict: twee buurmannen krijgen ruzie op straat en de ene slaat de andere een blauw oog. Mediation mislukt vervolgens, maar ze zijn wel burens en ze moeten gewoon door. Dat is een situatie waarin een strafbeschikking wordt opgelegd. De essentie is natuurlijk dat je in zo'n geval niet zozeer de man die een blauw oog sloeg heel zwaar wil straffen; je wil zorgen dat hij het nooit weer doet, want ze wonen naast elkaar. Dat is bij uitstek een geval waarin je kan zeggen: ik wil graag dat een werkstraf wordt opgelegd van 30 uur, maar voorwaardelijk. Dat is op dit moment niet mogelijk. Ik beschouw dat als een leemte in de huidige regeling. De vraag dringt zich op of wij met z'n allen moeten wachten tot 2029 voordat daar verandering in komt. Volgens mij is het zo klaar als een klontje dat een voorwaardelijke straf bij strafbeschikking hartstikke nuttig is, nu meteen in de praktijk. De vraag is dus of het invoeren van een voorwaardelijke strafbeschikking naar voren kan worden geschoven in de tijd, zodat we niet vijf jaar hoeven te wachten. Want ik denk dat er onmiddellijk een heilzaam effect uitgaat van een voorwaardelijke strafbeschikking.

Een tweede onderwerpje over Boek 3 betreft iets wat ook door collega Mutluer en collega Sneller zojuist al aan de orde is gesteld. Het betreft een vorm van rechtsbescherming bij het seponeren van een zaak. Het is nu eenmaal zo dat als iemand eerst ergens van wordt beschuldigd of verdacht en daarna die verdenking, dat verwijt rimpelloos onder de oppervlakte verdwijnt, dat gevoelens van frustratie achterlaat, heel sterk ook. Het is ons bekend dat er op dit moment onderzoek wordt gedaan naar de naleving van de regels voor het seponeren van een zaak door het Openbaar Ministerie. Maar de essentie is ... Ik kan niet de vinger leggen op hoe nu op dit moment in dit wetsvoorstel omgegaan wordt met een voorwaardelijk sepot of met een sepot nadat een verdenking is geformuleerd. Is het mogelijk om daar uiteindelijk tegen op te komen buiten het kader van een klacht tegen het Openbaar Ministerie bijvoorbeeld? Het is vervelend als het meteen de vorm krijgt van een klacht dat een officier van justitie iets niet goed gedaan heeft, omdat hij overging tot sepot. De vraag is: hoe krijgt dat nu concreet vorm? Hoe krijgt het opkomen tegen een sepot concreet vorm? We hebben afgelopen jaar ook weer een geval gezien waarin men vrij publiekelijk ontevreden was over een geval waarin

men overgegaan was tot een sepot en toch vastgesteld wilde zien dat iemand daadwerkelijk onschuldig is. Dat is een situatie waar we mee leven. Het levert frustratie op als je niet weet waarom er is overgegaan tot een sepot. De vraag is of daarop wordt ingegaan. En als blijkt dat in het voortraject, waar ik geen onderdeel van heb uitgemaakt, die vraag al is beantwoord, dan verontschuldig ik mij. Maar ik kon het niet terugvinden in de eerdere nota's naar aanleiding van het verslag en dergelijke. Vandaar dat de vraag nog steeds op tafel ligt hoe om te gaan met rechtsbescherming op het moment dat een zaak voorwaardelijk of onvoorwaardelijk wordt geseponeerd.

Daarmee kom ik toe aan Boek 4, over de berechting. We hebben het op de eerste dag van dit wetgevingsoverleg al gehad over de termijn waarbinnen onderzoekswensen moeten worden opgegeven nadat de procesinleiding tot stand is gekomen. Daar is een amendement over ingediend. Ik wil herhalen dat ik dat van ganser harte ondersteun; dat is gewoon zo. Daarmee kom ik bij iets waarbij ik niet anders kan dan daar – hoe moet ik het zeggen – iets bij voelen. Ik wijs u op artikel 4.3.22 en 4.3.23. Dat gaat over de inhoud van het eindvonnis. Dat gaat over de inhoud van de uitspraak door de rechter. Elke keer opnieuw is het voor de verdachte en de raadsman een gevoel van: vol verwachting klopt mijn hart; wat staat erin? En met name: hoe gaan ze om met de naar voren gebrachte verweren? Daar kan iedereen zich van alles bij voorstellen. Dan valt mijn oog nadrukkelijk op – dit moet ik even goed zeggen – de omgang met uitdrukkelijk onderbouwde standpunten. Het is mij bekend dat de regeringscommissaris bijna hoogstpersoonlijk de richtlijn heeft ingevoerd over hoe om te gaan met uitdrukkelijk onderbouwde standpunten van de verdediging en welke eisen je daaraan kan stellen. Trouwhartig heb ik sinds 2006 geprobeerd me daaraan te houden bij het formuleren van een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt. En niets is zo frustrerend als het innemen van een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt, dus een gemotiveerd verweer, dat niet besproken wordt door de rechter. En ik zie dat hier in artikel 4.3.22 en 4.3.23 de mogelijkheid nadrukkelijk open wordt gehouden dat pas bij de aanvulling op een vonnis alsnog ingegaan wordt op een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt. Ik zeg het maar gewoon: dat stuit mij vooralsnog enigszins tegen de borst. Mijn vraag is dan ook of het kabinet kan toelichten waarom dat nou absoluut noodzakelijk is. Als een advocaat namens zijn cliënt op de zitting aankomt met een serieus verweer, waarom zouden we dan een achterdeurtje openhouden voor de rechter, zodat hij er niet onmiddellijk op hoeft te reageren, maar alleen maar onder bepaalde omstandigheden, later, bij de aanvulling van een vonnis, op het moment dat de partijen besluiten in hoger beroep te gaan? Waarom bestaat niet gewoon de algemene verplichting in te gaan op uitdrukkelijk onderbouwde standpunten? Het is al moeilijk om zo'n standpunt in te nemen. Ik zou zeggen: het minste dat de rechter kan doen, is daar dan vervolgens ook expliciet en meteen bij eindvonnis op reageren. Dus dat is mijn vraag over dat onderwerpje. Dan kijk ik of ik hierbij nog iets anders over het hoofd heb gezien.

De voorzitter:

Maar voor u daartoe overgaat, heeft u eerst een interruptie van mevrouw Mutluer.

Mevrouw Mutluer (GroenLinks-PvdA):

Ik heb meer een vraag. Het werd me even niet heel erg duidelijk wat het standpunt is van collega Koops als het gaat om de rechtsbescherming in geval van voorwaardelijke strafbeschikkingen. Zou hij daar nog even zijn licht op willen schijnen?

De heer **Koops** (NSC):

Bij de voorwaardelijke strafbeschikking is nog steeds verzet mogelijk. Wat mij betreft ligt het zo dat met die verzetsmogelijkheid voldoende rechtsbescherming wordt geboden. Ik heb heel goed gehoord wat het lid Mutluer zojuist naar voren bracht over het hele fenomeen strafbeschikking, maar ik heb zelf stellig het idee – vergeef me dat ik dit zo zeg – dat dat in de praktijk heel erg afhangt van de persoon die de strafbeschikking oplegt. Die moet gewoon zorgvuldig zijn werk doen. Het lijkt mij dat er met de verzetsmogelijkheid voldoende waarborg is ingebouwd voor de betrokken verdachte. Hij kan gewoon in verzet gaan. Daar heeft hij niet echt zin in. Daar ligt voor mij dus de hele nadruk op. Ik zie al dat dit het lid Mutluer niet overtuigt, maar dat is waarom ik er zelf niet op ingegaan was, toen u het net naar voren bracht.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb daarover ook de nodige vragen gesteld. Wellicht kunnen we daar in de tweede termijn nog op terugkomen. Ik was even benieuwd vanwege de praktijk.

De **voorzitter**:

Dan kan de heer Koops vervolgen.

De heer **Koops** (NSC):

Een laatste opmerking over Boek 4 betreft de ZSM-werkwijze, dus de kleine, korte zaakjes waarbij onmiddellijk een beslissing wordt genomen door de magistraat tot een wijze van afdoening. Daarbij dringt zich de vraag op hoe een advocaat, in de summier beslissingvorming waar we het over hebben, toch een rol kan spelen en of dat niet in dit Boek had moeten worden geregeld. Dat zie ik namelijk niet zo voor mij op dit moment. Ik zit heel concreet te denken aan de zaak waarin iemand wordt gearresteerd, een betekenis aflegt over het bagatel delict dat hij heeft begaan en waarin aan het eind van de dag wordt besloten dat meneer naar huis gaat met een dagvaarding of met een sepot. Die beslissing kan amper of alleen maar informeel worden beïnvloed door een advocaat. Het is knap lastig om de mensen gewoon te pakken te krijgen. Mijn vraag is dus: is het kabinet het met mij eens dat hierin een rol voor een raadsman is weggelegd? Zo ja, wat zou die rol dan moeten zijn? Hoe komt het dat die niet is ingebed in het nu voorliggende wetsvoorstel? Dat zijn mijn vragen. Daarmee kom ik aan het eind van Boeken 3 en 4.

De **voorzitter**:

Ik dank u wel. Ik wil de heer Valize vragen om tijdelijk het voorzitterschap over te nemen, zodat ik mijn bijdrage kan leveren en hij de orde kan bewaken.

Voorzitter: Valize

De **voorzitter**:

Hartelijk dank, meneer Van Nispen. Ik aanvaard het voorzitterschap. Ik geef graag het woord aan de heer Van Nispen, die spreekt namens de SP.

De heer **Van Nispen** (SP):

Dank u wel. Ik begin met Boek 3: de beslissingen over vervolging. Daarin is niet alleen de strafbeschikking geregeld, maar ook het achterwege laten van vervolging of de mogelijkheid van beklag over het niet-opsporen of niet-vervolgen van strafbare feiten. Wat ik toch niet onbenoemd wilde laten, ook al hebben collega's het ook al gezegd, is dat het beroemde artikel 12 straks niet meer bestaat. We moeten het dan doen met artikel 3.5.1 en verder. Dat wordt wel even wennen voor eenieder in de praktijk.

Over de strafbeschikking heb ik wat meer inhoudelijke vragen. Die sluiten aan op wat collega's daar ook al over hebben gezegd. Want de strafbeschikking voldoet niet aan het traditionele plaatje van opsporing, vervolging en berechting, en aan de scheiding der machten. Eigenlijk hoort een straf wat mij betreft opgelegd te worden door de rechter, tenzij mensen actief schuld bekennen en akkoord gaan met de door het OM voorgestelde straf. Maar een straf hoort eigenlijk niet door het bestuur opgelegd te worden. Het bestuursstrafrecht is al aardig uitgebreid. Eigenlijk hoort een straf wat ons betreft ook niet door het OM te worden opgelegd. Het OM hoort na vervolging de zaak voor de rechter te brengen. Maar dat is in veel gevallen natuurlijk allang niet meer zo. De OM-strafbeschikking heeft een behoorlijke vlucht genomen. Mijn vraag blijft toch – die wil ik toch vandaag gesteld hebben – of dat uit nood geboren is omdat er te weinig capaciteit is, of dat er ook echt goede, inhoudelijke redenen zijn om de politie of het OM zelf zaken af te laten doen. Welke uitbreidingen beogen de bewindspersonen met dit Wetboek van Strafvordering? En welke visie hebben zij op dit vraagstuk? Er is door wetenschappers op gewezen dat de wetgever er wel voor kiest om heel precies uit te schrijven welke procedure voor de rechter geldt en wat de weg daarnaartoe is, maar om minder precies uit te schrijven wat de procedure voorafgaand aan de strafbeschikking is. Het is net niet helemaal vormvrij, maar het lijkt er wel een beetje op. Waarom is dat nou? Waarom is daarvoor gekozen? Sluit dit nou aan bij de ambitie om een Wetboek te maken dat de procedure inzichtelijk maakt? Wat kunnen we nu nog precies op dit gebied verwachten in het aanvullende spoor, in de wet die hierna nog volgt?

Er waren inderdaad best wat tekortkomingen in de strafbeschikkingen. De heer Sneller wees daar ook al op. Ik noem bijvoorbeeld de kwaliteit van de dossiervorming en de onderbouwing van de schuldvaststelling. Strafbeschikkingen kunnen ingrijpende gevolgen hebben. Denk aan een strafblad, zoals het in de volksmond wordt genoemd. Maar voor mensen is vaak niet helemaal duidelijk dat dat zo is. De vraag is of en in welke mate het Wetboek van Strafvordering, of een daarop toegesneden AMvB, een duidelijkere procesbeschrijving zou moeten bevatten van de verschillende wijzen waarop strafbeschikkingen in de praktijk zullen worden uitgevaardigd. Zouden de procedures rondom het aankondigen en uitvoeren van strafbeschikkingen niet duidelijker onderscheiden en beschreven moeten worden?

Dat kan ook helpen om de rechtsbescherming te bevorderen, die nu gebrekkig is. Als mensen de beleving hebben dat zij in een voor hen begrijpelijke en inzichtelijke procedure de kans hebben gehad om serieus te worden gehoord, dan zullen ze een «terechte» straf makkelijker accepteren en dus geen aanspraak maken op verdere procedures. Ook daarvoor is een inzichtelijke regeling van belang, waarin bijvoorbeeld ook geregeld is wanneer de verdachte kan beschikken over alle stukken, zoals de uitwerking van het verslag van de hoorzitting of de opnames die zijn gemaakt. Zouden we dit niet allemaal kunnen of moeten regelen in een AMvB, al dan niet via de aanvullingswet? Graag een uitgebreide reactie hierop. Ik heb op dit punt ook een motie klaarliggen, mocht dat nodig zijn. Ik hoorde diverse collega's hier ook over, dus we kijken hoe het gaat.

De voorzitter:

U heeft een interruptie van de heer Koops van Nieuw Sociaal Contract.

De heer Koops (NSC):

Meneer de voorzitter, misschien maak ik nu misbruik van het instrument interruptie. Ik hoorde de heer Van Nispen beginnen over artikel 12 en de opvolger daarvan, al zei hij daar niet zo heel veel over. Maar ik had daar nul over gezegd en ik wilde daar wel iets over zeggen, dus ik hoop dat dat op deze manier alsnog mag. Maak ik er dan misbruik van?

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):
Ik zou het in een vraag gieten.

De heer **Koops** (NSC):

Mijn vraag aan het kabinet en de heer Van Nispen betreft artikel 3.5.1, over de rol van het gerechtshof bij het toetsen van de beslissingen van het Openbaar Ministerie, ook als die gaan over opsporing. Ik heb de volgende vraag. Onlangs heeft de Kamer een wetsvoorstel aangenomen dat ziet op een strafverzwarende omstandigheid, namelijk het oogmerk van discriminatie bij het plegen van een algemeen delict. Als je bijvoorbeeld een steen gooit door de ruit van een islamitische slager of een joodse bakker, dan krijg je een zwaardere straf. Dat discriminerend oogmerk is een bestanddeel dat wordt toegevoegd aan een algemeen delict. Op het moment dat het slachtoffer van een dergelijk delict constateert dat er wel voor het algemeen delict wordt vervolgd maar niet voor het oogmerk van discriminatie, kan hij daar dan over klagen, zowel in het kader van de opsporing als in het kader van de vervolging? De reden waarom ik dit zo specifiek aan de heer Van Nispen vraag, is omdat ik me goed kan voorstellen dat een dergelijk oogmerk veel werk oplevert. Je moet erachter komen of het daadwerkelijk zo is gebeurd of dat die steen per ongeluk door de ruit ging, dus zonder dat oogmerk. Dit was mijn interruptie.

De **voorzitter**:

Dank voor de heldere interruptie en de toelichting, want dit vergt natuurlijk wel enige context.

De heer **Van Nispen** (SP):

Dit is een zeer interessante vraag. Ik zal er een uitgebreid en doorwrocht antwoord op geven. Nee hoor, dat is gekkigheid. Ik begrijp heel goed dat de heer Koops deze relevante vraag stelt, naar aanleiding van wat ik erover zei. De heer Sneller merkte terecht op: na de wet-Timmermans/Bikker. Ik kan me niet herinneren of deze vraag daar ook expliciet aan de orde is gekomen, maar laten we kijken wat daarop het antwoord zal zijn van de regering. Het is helemaal prima dat de heer Koops dit relevante punt hier maakt.

Ik vervolg mijn betoog. Ik had nog één vraag over de strafbeschikking, ook al is die eigenlijk al gesteld. Hoe wordt tegemoetgekomen aan de gerechtvaardigde belangen van de slachtoffers, als er gekozen is voor een strafbeschikking? Is dat min of meer gelijkgesteld aan de rechten van het slachtoffer in het geval er berecht wordt door een rechter? Dat zou wel zo moeten zijn, maar dat is volgens mij niet het geval. Het slachtoffer is immers niet minder slachtoffer, afhankelijk van of er wordt gekozen voor een strafbeschikking of voor berechting door een rechter. Het slachtoffer heeft ook geen invloed op die keuze. Graag een reactie vanuit de regering – ik denk vanuit de Staatssecretaris – op de belangen van het slachtoffer bij een strafbeschikking.

Dat waren mijn opmerkingen over Boek 3. Ik kom nu op Boek 4, over de berechting. De bedoeling van de beoogde beweging naar voren is dat het opsporingsonderzoek is afgerond en er voorafgaand aan de zitting meer is gedaan. Ook hier kan een beetje gesproken worden over het einde van een tijdperk. Ik zeg het gewoon nog een keer: het beroemde beslissingsmodel van artikel 348 en 350 uit het Wetboek van Strafvordering wordt vervangen door artikel 4.3.1 en 4.3.3. Ook dat is even wennen. Verder is het natuurlijk vrij fundamenteel dat in het nieuwe Wetboek de rechterlijke overtuiging als bewijscriterium voor veroordeling wordt vervangen door het criterium van «buiten redelijke twijfel». Het bewijs van schuld kan slechts worden aangenomen «als het buiten redelijke twijfel staat dat de verdachte het feit heeft begaan». Dat staat in artikel 4.3.7, lid 2. De overtuiging is slechts nog een criterium dat wordt gerelateerd aan de

vrijspraak, in negatieve zin, namelijk dat de rechter niet tot de overtuiging is gekomen dat de verdachte het feit heeft begaan. Ik vind zelf de bepaling mooi, en helder geformuleerd, maar hoe groot is deze wijziging nou voor de rechter, voor de praktijk? Daar ben ik benieuwd naar. Hoe schatten de bewindspersonen dit in?

In artikel 4.3.14 is voorgeschreven dat onrechtmatig verkregen bewijs «gewoon» kan bijdragen aan het bewijs van het ten laste gelegde feit, tenzij het belang van een goede rechtsbedeling zich daartegen verzet. Maar wanneer is dat dan zo? Gaat er van een wat stevigere sanctie niet ook een signaal uit richting de opsporing? Daar staat dus dat ze zich expliciet aan de regels moet houden. Anders gezegd: welke boodschap gaat er uit van de bepaling dat onrechtmatig bewijs in principe wél mag worden gebruikt? Graag een reactie.

Dan nog over de vordering benadeelde partij, geregeld in titel 4.1. Ik breng dat hier vandaag op, ook al is er bij andere gelegenheden ook, of misschien wel uitgebreider, op ingegaan. Dit is een langslappende discussie. Hoe gaan we hier nou mee om? Moet de schadevergoeding van het slachtoffer worden geregeld in het strafrecht, in het civiele recht of met een klapluikconstructie, als een soort deelbeslissing? Geldt dat alleen voor eenvoudige voorzieningen? Wanneer is het dan eenvoudig? Het loopt al heel lang. Misschien zijn wij te ongeduldig, maar wat ons betreft zit er nog niet voldoende voortgang in deze voor slachtoffers toch wel erg belangrijke discussie. Hoe moet ik nou duiden wat hiervan in de wet is gekomen? Die vraag stel ik vandaag. Is dit nou toch niet een beetje de veilige weg? De reflectie op hoe het nu geregeld is, is in mijn ogen toch wel vrij gebrekkig. Wanneer kunnen we nadere voorstellen verwachten, echt geredeneerd vanuit de belangen en de behoeftes van het slachtoffer? Dan kort over de vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, titel 4.3. De SP en veel andere partijen hier hechten zeer aan het afpakken van misdadgeld van criminelen, want vrijwel alle criminaliteit draait om geld. We hebben het er vorige week in het debat ook nog over gehad. De strijd tegen criminaliteit is wat ons betreft nog onvoldoende, maar deze wetwijziging is niet aangegrepen om die fundamenteeler aan te pakken en ervoor te zorgen dat criminelen, steviger dan nu, worden geplukt. Wanneer kunnen we dan wél nadere voorstellen verwachten? Ik zie ze vandaag namelijk nog niet.

Tot slot over de procesafspraken. Dat is misschien ook iets waarvan collega's zeggen: daar hebben we bij een andere gelegenheid al iets over gezegd. Ik doe dat hier, vandaag. Er is wel al aangekondigd dat dit bij aanvullingswet zal worden geregeld. Ze zitten niet in dit Boek. Maar het stelt wel het bestaande systeem van Boek 4 ter discussie, het systeem dat we vandaag gaan vaststellen. Procesafspraken zijn afspraken tussen het OM en de verdediging om de procedure te bespoedigen. Het systeem dat we vandaag gaan vastleggen in Boek 4, veronderstelt dat er steeds een volledig onderzoek ter terechtzitting plaatsvindt. Maar met procesafspraken is dat eigenlijk niet meer zo; het onderzoek ter terechtzitting wordt daarmee eigenlijk uitgehold. Het wordt een soort rituele dans, zou je kunnen zeggen. De partijen hebben dan immers hun afspraken al gemaakt, die de rechter alleen nog maar hoeft te bekrachtigen. Misschien overdrijf ik nu een beetje, want de rechter hoeft daar niet in mee te gaan, maar zo zou je het wel kunnen zien. Hoe ziet de regering dit? Hoe fundamenteel wordt deze wijziging van de procesafspraken? Op wat voor zaken gaat dit effect hebben? Worden de procesafspraken de uitzondering of zijn ze juist voor veel zaken bedoeld? Wat is hiervoor precies de rechtvaardiging? Kan het bijvoorbeeld ook zijn dat een rijk geworden crimineel zijn misdadgeld mag houden? Kan dat in de toekomst onderdeel zijn van de procesafspraken?

De voorzitter:
Meneer Van Nispen ...

De heer **Van Nispen** (SP):

Als ik dit blok heel even afmaak, ben ik daarna klaar. Nogmaals, ook al zit het niet in Boek 4: we kunnen er volgens mij niet helemaal omheen. Is het niet raar om dit apart te behandelen en straks eigenlijk vrij fundamenteel af te gaan wijken van wat we nu met elkaar vastleggen in de wet?

De **voorzitter**:

Heel hartelijk dank voor uw bijdrage. U heeft een interruptie van de heer Koops van Nieuw Sociaal Contract.

De heer **Koops** (NSC):

Deze keer echt een verhelderende vraag. Hoe ziet het lid Van Nispen dat de berechting wordt uitgehold, dus dat de inhoud van de inhoudelijke behandeling wordt uitgehold, door het maken van voorafgaande procesafspraken? Zou hij daar nog een toelichting op kunnen geven?

De heer **Van Nispen** (SP):

Ik gebruikte het woord «uitgehold», maar toen ik het zei, wist ik al niet helemaal zeker of dat het goede woord was. Dank voor de vraag. Ik bedoelde er het volgende mee. Eigenlijk leggen we vandaag vast ... Er is een beweging naar voren gemaakt, en vervolgens moet het gebeuren in de fase van de berechting, op zitting. Bij het maken van procesafspraken is eigenlijk al heel veel van tevoren afgesproken – vanzelfsprekend is dat niet in de openbaarheid gebeurd – tussen het Openbaar Ministerie en de verdediging. Dan vraag ik mij toch het volgende af. Dat wordt dan als een pakket aan de rechter voorgelegd. Die kan er dan ja of nee tegen zeggen. Die kan er nog wat van vinden. Maar dat is toch wat anders dan het volledige onderzoek ter terechtzitting? Daarom gebruikte ik het woord «uitgehold». Nogmaals, ik weet niet of dat het goede woord is, maar dat was wel de reden dat ik dat op die manier ter discussie stelde.

De **voorzitter**:

U heeft daar toch nog een interruptie op van de heer Koops.

De heer **Koops** (NSC):

Kan ik daaruit afleiden dat het lid Van Nispen er een voorstander van is dat ook in het geval dat er procesafspraken zijn gemaakt, de bewijsmiddelen worden voorgehouden aan de betrokken verdachte? Kortom, ik bedoel dat de rechter aan de hand van de inhoud van het dossier zelf, hoogstpersoonlijk een oordeel gaat vellen over schuld en onschuld, en dat daar dan dus geen afspraak over kan worden gemaakt.

De heer **Van Nispen** (SP):

Ik ben geneigd te denken van wel, maar ik ben er gewoon nog niet helemaal over uit. Sowieso zeg ik hier heel eerlijk dat het hele fenomeen van de procesafspraken een hele ingewikkelde discussie is. Er is al vaak veel over gezegd en geschreven. Nu bereiken ons ook verschillende geluiden. Aan de ene kant denk ik: het is nu eenmaal de gegroeide praktijk, dus het moet straks in het Wetboek, want dat dient de rechtszekerheid. Dan hebben we er ten minste een democratische legitimatie voor. Dat pleit ervoor om het wel in het Wetboek op te nemen. Aan de andere kant is er ook een beroep op ons gedaan waarbij werd gezegd «we zijn er nog niet helemaal klaar voor; het is zich nog aan het doorontwikkelen, dus zit die ontwikkeling nou niet in de weg door het in het Wetboek op te nemen». Dat zijn twee tegengestelde geluiden.

Maar dat was eigenlijk niet de vraag van de heer Koops. Hij zei: bij de zitting moeten die bewijsmiddelen ook aan de verdachte worden voorgehouden. Ik ben sowieso nog niet zo'n fan van het hele middel van die procesafspraken. Ik weet dus nog niet helemaal wat ik daarvan moet vinden. Ik weet wel dat ik het onrechtvaardig zou vinden – dit was ook niet

de vraag, maar dit wilde ik hier vandaag wel vragen – als iemand zijn misdadgeld, wederrechtelijk verkregen voordeel, zou mogen houden. Wat mij betreft kan dat geen onderdeel van de procesafspraken zijn. Dat zou voor mij in ieder geval een brug te ver zijn, net zoals de SP in het verleden bij kroongetuigen ook vond dat een dergelijke afspraak niet aan de orde kon zijn. Dat punt wilde ik vandaag wel alvast als schot voor de boeg meegeven, ook al weet ik dat die procesafspraken vandaag nog niet in het Wetboek zitten. Ik ben dus benieuwd wat de regering er vandaag al over gaat zeggen.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Ik denk dat ik de worsteling van de heer Van Nispen wel begrijp. Ik heb me in het verleden weleens positief uitgelaten over de procesafspraken – volgens mij was dat in interrupties bij de heer Ellian – omdat je daarmee wel de doorlooptijden zou kunnen verkorten. Maar ik ben het echt eens met het gedachtegoed, de vraag of dat zich leent voor alle soorten dossiers. Voor je het weet, heb je in de terechtzitting dan alleen een soort lege formele aangelegenheid, waarbij de rechter alleen de procesafspraken hoeft te zegenen. Dat willen we ook voorkomen, want wat doet dat uiteindelijk met de waarheidsvinding en de belangen van het slachtoffer? Die volg ik dus. Eigenlijk gaf de heer Van Nispen aan het einde van zijn betoog toch een soort antwoord. Nogmaals, ik denk dat we die procesafspraken wel zouden moeten ontwikkelen. Maar moeten we niet gaan nadenken welke zaken zich daar wel beter voor lenen en welke niet? Hoe dat er in de praktijk uit moet komen te zien, weet ik ook nog niet. Maar helemaal niks doen met die procesafspraken vind ik zelf ook erg moeilijk. Het is dus zoeken naar een soort middenweg.

De heer **Van Nispen** (SP):

Dat denk ik ook, want ik zie het punt van de doorlooptijden natuurlijk ook. Dat is gewoon een megaprobleem. Die worsteling blijf ik wel houden. Volgens mij gaat het precies over wat mevrouw Mutluer zegt: over welke zaken gaat het en wat voor type afspraak mag het dan zijn? Wat is dan geoorloofd en wat niet? Daarom noemde ik bijvoorbeeld dat misdadgeld. Volgens mij is dat iets wat we vandaag ook maar mee moeten geven. Ik hoop dat de heer Ellian nog komt met zijn punt over de mogelijke klassenjustitie. Dat is namelijk ook nog een belangrijk element.

De **voorzitter**:

Dan krijgt u inderdaad nog een interruptie van de heer Ellian van de VVD.

De heer **Ellian** (VVD):

Meneer Van Nispen laat zien dat hij mij goed kent en ook langer dan vandaag alleen. Het is namelijk precies zo dat ik het leuk vind om dit punt te maken. Want waarom begint een VVD'er over klassenjustitie? Exact! Ik zit helemaal niet zo diep in de materie in die zin dat ik de overweging van de Hoge Raad, waarin de randvoorwaarden worden meegegeven, niet uit mijn hoofd ken. Omdat ik de georganiseerde criminaliteit goed volg, weet ik wel precies welke afspraken er met een paar grote jongens gemaakt zijn. Daar heb ik vragen over gesteld aan de Minister. Die komen allemaal uit één specifiek samenwerkingsverband, namelijk dat van Ridouan Taghi. De heer Van Nispen had het net over het ontnomen voordeel. Nou zit daar een kerel tussen die, laten we even zeggen, 2.500 kilo cocaïne voor de internationale handel had. Ik doe het even heel globaal. Laten we zeggen dat die minimaal 100 miljoen daaraan verdiend kan hebben. Dan moet hij 1 miljoen betalen. Die jongen, voor wie ik geen enkel begrip heb, liet zich lenen om mee te helpen aan een liquidatie en heeft dus waarschijnlijk zijn geld niet gehad, want hij is aangehouden en het slachtoffer is helaas ... Nou ja, het is verschrikkelijk wat er gebeurd is. Hoe zit het dan met die persoon? Komt die nou wel of niet in aanmerking voor procesafspraken?

Tot op heden niet. Herkent collega Van Nispen dat dit toch wel een beetje riekt naar een vreemde vorm van klassenjustitie, waarbij de grote jongens helemaal geen geld wordt ontnomen?

De heer **Van Nispen** (SP):

De heer Ellian stelde mij deze vraag eerder, toen ik bij de justitiebegroting een vrij uitgebreid pleidooi hield tegen klassenjustitie. Ik gaf zelf allerlei voorbeelden en toen voegde de heer Ellian het element van de procesafspraken daaraan toe. Daar ben ik hem nog steeds dankbaar voor, want ik dacht toen: ja, dat is nog een voorbeeld van hoe het inderdaad mis kan gaan. Ik denk dat dat mij, deels onbewust misschien, heeft geïnspireerd om vandaag precies het punt van het misdaadgeld te maken. Het is namelijk gewoon immoreel dat mensen het met ernstige criminaliteit verdiende misdaadgeld mogen houden, omdat er te weinig capaciteit is, gelet op de totaal uit de hand gelopen georganiseerde criminaliteit, om het netjes op te sporen, te vervolgen en te berechten, zoals dat eigenlijk hoort. De lange doorlooptijden, die ik echt zie, kunnen als gevolg hebben dat mensen hun misdaadgeld mogen houden. Dat kan niet en dat moeten we met elkaar volgens mij niet goed gaan vinden. Nogmaals, ik zeg niet dat we nooit moeten nadenken over procesafspraken en daar absoluut niet aan moeten beginnen. Daar ben ik nog niet helemaal over uit. Maar dit is volgens mij wel een duidelijk grens die we moeten trekken, zodat dit niet leidt tot bepaalde vormen van klassenjustitie. Dat ben ik dus zeer met u eens.

De **voorzitter**:

Ik dank u voor uw inbreng. Ik zie verder geen leden die nog willen interrumperen. Dan draag ik het voorzitterschap weer over aan de heer Van Nispen van de SP.

Voorzitter: Van Nispen

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Valize. U had het nog drukker dan ikzelf tijdens het voorzitterschap.

Door de regering is aangegeven dat zij behoefte heeft aan een schorsing van ongeveer 35 minuten. Dan kunnen wij om 11.30 uur weer beginnen.

Dank daarvoor.

Ik hecht er toch aan om even te zeggen wat voor vandaag het spoorboekje is. Voor mensen die bijvoorbeeld standaard om 12.00 uur of om 12.30 uur lunchen: dat gaat vandaag niet lukken, want dat is zonde van de tijd. Hoe het precies gaat lopen weet ik nog niet, maar ik raad mensen die anders gaan omvallen aan om misschien alvast licht te lunchen. En dan doen we dat in de schorsing tussen de twee wetgevingsoverleggen wellicht nog een keer. Hoe laat het wordt, laat zich moeilijk inschatten, maar houd u daar rekening mee. Ik doe een beroep op uw flexibiliteit.

Dank u wel. We zien elkaar weer terug om 11.30 uur.

De vergadering wordt van 10.56 uur tot 11.30 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Goedemorgen. Welkom terug. Wij zijn toegekomen aan de eerste termijn van de beantwoording door het kabinet. Het kabinet bepaalt zelf wie welke vragen beantwoordt. Dat gaat altijd naadloos. We beginnen met het antwoord van de Minister van Justitie en Veiligheid.

Minister **Van Weel**:

Dank, voorzitter. Dank aan de leden. Het is goed om hier weer samen te zijn. Inmiddels is het de derde bijeenkomst over het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Ik verexcuseer mij meteen voor de middagsessie, want

dan liggen de vragen echt hoofdzakelijk op het terrein van de Staatssecretaris. Maar u zult mij volgende week weer terugzien, mocht u daar prijs op stellen.

U heeft nog een antwoord tegoed op vragen uit de vorige sessie. De heer Sneller refereerde daar al aan. Daarop ga ik in voordat ik begin met de antwoorden over Boek 3.

De eerste vraag van de heer Sneller ging over de schadevergoeding bij onterechte voorlopige hechtenis. Gevraagd werd wat in 2024 de kosten waren van de achteraf gezien onterecht gebleken toepassing van voorlopige hechtenis. Op basis van de indicatieve cijfers van de rechtspraak kan ik melden dat deze schadevergoeding in 2024 zo'n 4.245 keer is toegewezen. Dat was in totaal voor een bedrag van 8,9 miljoen euro. Als u dat snel uitrekent, blijkt dat dit € 2.090 per geval is.

De tweede vraag waarop de heer Sneller nog een antwoord tegoed had, ging over de doelgroep verdachten in voorlopige hechtenis. De vraag was of de strafbare feiten waarvan deze verdachten worden verdacht, zwaarder zijn geworden. Ik heb dit nagevraagd bij de Raad voor de rechtspraak. Die liet mij weten dat dit helaas niet kan worden achterhaald op basis van de beschikbare cijfers.

Dan wil ik nu beginnen aan de vragen die vandaag zijn gesteld over Boek 3 en vervolgens aan de vragen over Boek 4. Ik begin met de strafbeschikking in Boek 3. Ik zal een heel korte algemene inleiding geven in antwoord op de vraag van de heer Sneller, maar ook van anderen. Met uw toestemming, voorzitter, zal ik daarna het woord geven aan de regeringscommissaris voor een wat meer algemene beschouwing over het fenomeen strafbeschikking.

De buitengerechtelijke afdoening van strafzaken is geen nieuw fenomeen. Sinds jaar en dag kennen we al de transactie en het voorwaardelijk sepot. Sinds de Wet OM-afdoening van 2008 is daar de bevoegdheid bij gekomen om een strafbeschikking uit te vaardigen. Met de invoering van de strafbeschikking wil de wetgever tegemoetkomen aan de stijgende behoefte aan rechtshandhaving, maar ook voorzien in een betere juridische inbedding van de buitengerechtelijke afdoening. Inmiddels is de strafbeschikking niet meer weg te denken. De inzet is noodzakelijk om grotere aantallen lichtere strafbare feiten te kunnen afdoen. Maar van groot belang is dat toegang tot de rechter altijd mogelijk is door het instellen van verzet tegen de strafbeschikking.

De eerste vaststellingswet, waar we het vandaag over hebben, bevat geen uitbreiding van de bevoegdheid om strafbeschikkingen uit te vaardigen. Wel worden in de eerste aanvullingswet een aantal voorstellen gedaan om de regeling te verbeteren. Het gaat dan vooral om de mogelijkheid om in een strafbeschikking ook voorwaardelijke straffen op te leggen. Ik kom daar nog nader op terug, zeg ik tegen de heer Koops. Daarmee wordt een evenwichtige benutting van de rechterlijke capaciteit nog beter gefaciliteerd; lichtere feiten kunnen zelfstandig door het OM worden afgedaan met een voorwaardelijke straf, terwijl zwaardere zaken aan de rechter kunnen worden voorgelegd.

Ik heb nog meer specifieke vragen van u gekregen, maar ik wil graag eerst de regeringscommissaris het woord geven over de strafbeschikking als zodanig.

De heer **Knigge**:

Dank u wel. De heer Van Nispen stelde de vraag of de strafbeschikking uit nood is geboren. Is het een lelijk eendje dat we moeten accepteren omdat het niet anders kan? Dat is een hele interessante vraag. Het uitgangspunt is dat we in de rechterlijke macht altijd een beperkte capaciteit en beperkte financiële middelen hebben. In die zin zou je van nood kunnen spreken. Dat is, denk ik, een gegeven. Daar blijf je mee zitten, hoeveel geld u er ook in zou willen stoppen.

Dan is vervolgens de vraag: wat is een evenwichtige en verantwoorde besteding van de beperkte capaciteit en beperkte middelen? Aan het nieuwe Wetboek van Strafvordering ligt uitdrukkelijk het uitgangspunt ten grondslag van rechtsbescherming op maat. Dat betekent dat je de capaciteit moet inzetten waar de behoefte aan rechtsbescherming het grootst is. Uit die gedachte komt dit voort. Zware zaken moeten zeer zorgvuldig behandeld moeten worden door een kamer die uit drie rechters bestaat en waar optimale rechtsbescherming wordt geboden. Je hebt een tussencategorie zaken die door een politierechter in een enkelvoudige kamer kunnen worden afgedaan. Ten slotte heb je een aantal zaken waarin het Openbaar Ministerie de straf op kan leggen. Dat komt dus voort uit het idee dat het wat rechtsbescherming betreft een onsje minder kan bij lichte zaken in tegenstelling tot heel uitdrukkelijk zware zaken.

Die gedachte is ook uitdrukkelijk aanvaard door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Deze vorm van strafrechtelijke afdoening is aanvaard, mits er maar beroep op de rechter openstaat. De verdachte die het niet eens is met de strafoplegging door het Openbaar Ministerie moet zich tot de rechter kunnen wenden. Het Europees Hof heeft daarbij uitdrukkelijk aangegeven dat het legitieme doel van deze wijze van afdoening juist is om verstopping van het hele rechterlijke systeem te voorkomen en dus te voorkomen dat je juist zware zaken niet de aandacht kan geven die ze behoeven.

Dus ja, in die zin zou je kunnen zeggen dat het uit nood geboren is. Het is een natuurgegeven dat de capaciteit van het rechterlijke apparaat beperkt is. In principiële zin wordt daarmee beoogd om zware zaken de aandacht te geven die ze verdienen.

De voorzitter:

Er is een vraag van de heer Sneller.

De heer Sneller (D66):

Ik probeer een technische vraag te stellen. In de Wet OM-afdoening stond «tot zes jaar», volgens de wet. In de praktijk zie je de beweging om zwaardere delicten daar ook onder te brengen. Mijn indruk is dat de rechtsbescherming op maat ook zou vragen dat de rechtsbescherming als het ware meegroeit met die praktijk. Toch zie ik daar in de wettekst het logisch complement van niet terug. Kan de regeringscommissaris nog iets meer zeggen over hoe die afweging tot stand is gekomen?

De heer Knigge:

Ik ben blij dat u mij dat vraagt, want ik vergat dat element uit mijn betoog uit te spreken. De grens van zes jaar is niet nieuw. De grens van zes jaar gold ook al voor de transactie. Dus die grens voor buitengerechtelijke afdoening is niet veranderd. Ik zou juist zeggen dat de strafbeschikking meer rechtsbescherming biedt dan de transactie, want de strafbeschikking vereist dat het OM een schuldoordeel geeft. Het OM moet zelf het dossier bekijken en mag alleen een strafbeschikking uitvaardigen als naar zijn oordeel het bewijs van het strafbare feit geleverd is. Dat was bij de transactie niet zo, want dat was het afkopen van de vervolging. Niet dat het de praktijk was, maar daarover zou je makkelijker kunnen zeggen: als u betaalt, dan zijn we beiden tevreden, dus we zoeken de zaak verder niet uit. Maar ook zo'n transactie kwam wel degelijk op het strafblad terecht. Ik denk dus dat de strafbeschikking uiteindelijk de rechtsbescherming juist ten goede komt als je die vergelijkt met de transactie.

De heer Sneller (D66):

Dan is mijn relatieve onervarenheid een voordeel en een nadeel. Ik bekijk het meer vanuit het perspectief dat de Wet OM-afdoening t=0 is. Als we kijken naar wat er is gebeurd sinds de invoering van die wet en naar het

type delicten waar het College van pg's aan denkt, zoals ik citeerde, dan zie je volgens mij juist dat er in de praktijk steeds zwaardere delicten bij worden ondergebracht. Ik weet dat het in formele zin niks wijzigt aan de strafbeschikking, maar er kunnen zo meteen lichtere delicten voor de politierechter worden gebracht dan door een OM-strafbeschikking kunnen worden afgedaan. Is de rechtsbescherming vanuit die twee perspectieven, dus een vergelijking in de tijd sinds 2008 en een vergelijking met de politierechter, ook op maat?

De heer Knigge:

Een verschil is wel dat bij de politierechter zaken worden behandeld waarvoor gevangenisstraffen kunnen worden opgelegd. Dat is bij de stafbeschikking uitdrukkelijk niet het geval. Vrijheidsbenemende sancties zijn niet mogelijk in het spoor van de strafbeschikking. Daarvoor moet je echt bij de rechter zijn. Dat is een belangrijk verschil. Ik kan niet beamen dat er in de loop van de tijd, dus sinds de invoering van strafbeschikking in 2007, in de praktijk zwaardere zaken zijn ondergebracht. Het zou kunnen, maar ik kan het ontkennen noch bevestigen. Over meer rechtsbescherming wil ik nog het volgende zeggen. De gang naar de rechter staat altijd open. Meer rechtsbescherming zit vooral in de voorlichting die de verdachte gegeven wordt als een strafbeschikking wordt uitgevaardigd. Er moet helder zijn dat de weg naar de rechter altijd openstaat, dat de strafbeschikking niet onmiddellijk betaald hoeft te worden en dat men zich van rechtsbijstand kan voorzien. Dat zijn belangrijke waarborgen, die aan het instrument van de strafbeschikking als zodanig niets afdoen.

Minister Van Weel:

Laat me daar nog een paar woorden aan wijden. Het OM heeft inderdaad recent intern aangekondigd om veelvoorkomende misdrijven waarop maximaal zes jaar gevangenisstraf staat, vaker met een strafbeschikking af te gaan doen. Ik wil dat dat zorgvuldig gebeurt, met het oog op de gevolgen voor bijvoorbeeld het slachtoffer. Ook zal het OM zich daarbij vanzelfsprekend moeten houden aan de geldende wet- en regelgeving. Daar zijn we over in gesprek. Maar nu het hier gaat om het beleid van het OM, over de wijze waarop de strafbeschikking in de praktijk wordt toegepast, ligt het niet voor de hand om dat in een AMvB vast te leggen. Het kabinet vindt het wel van groot belang om de toepassing van de strafbeschikking in de praktijk scherp te blijven volgen. Daarom is in het regeerprogramma ook aangekondigd dat de ervaringen met de inzet van de OM-strafbeschikking worden onderzocht. Na afronding van dit onderzoek door het WODC – we verwachten dat dat begin 2026 zal zijn – komen wij met een reactie met daarin de mogelijke vervolgstappen.

De heer Sneller (D66):

Heel kort, hoor. Het wordt dus intern nieuw beleid, als ik de Minister goed begrijp. Het gaat mij er niet om dat de regering het interne beleid moet vastleggen. Maar zou de procedure van totstandkoming, zoals die ook bij aanwijzingen natuurlijk wat meer met waarborgen omkleed is, dan ook niet voor dit soort dingen in de rede liggen?

Minister Van Weel:

Het gaat hier om de wijze waarop het OM de ruimte die het heeft vervat in de interne richtlijnen voor hoe daarmee om te gaan. Dat is echt aan het OM. Als zij zeggen «bepaalde veelvoorkomende misdrijven willen we daar graag onderbrengen», dan staat dat los van de waarborgen die de procedure als zodanig moet bevatten. Ik ben het dus wel met u eens dat we in algemene zin – daar komen we bij de eerste aanvullingswet ook over te spreken – wel meer kaders en handvatten moeten hebben. Maar dat staat los van wat het OM kan doen binnen de speelruimte die het zelf al heeft gekregen. Dan gaat het erom: hoe zet ik mijn apparaat in?

De heer **Sneller** (D66):

Maar het gaat ook om de volgende vragen. Hoe maak ik dat kenbaar? Maak ik het niet kenbaar? Stem ik het af met de Minister? Deelt de Minister dat met de Kamer? Ik doel meer op de procedurele waarborgen, dus niet alleen maar voor de totstandkoming, maar ook voor de communicatie.

Minister **Van Weel**:

Ik hoor «volgend blaadje» van mijn ondersteuning. Ik ga kijken of dat zo is, zeg ik tegen de heer Sneller.

De heer **Sneller** (D66):

Heel goed.

Minister **Van Weel**:

Het volgende blaadje gaat over de vraag ... Het is een hele lange vraag. De vraag is waar en hoe we de procedures vastleggen. Daar hadden niet alleen de heer Sneller en mevrouw Mutluer vragen over, maar ook de heer Van Nispen. Voor de burger moet natuurlijk heel duidelijk zijn welke procedures gelden ten aanzien van het uitvaardigen en aankondigen van een strafbeschikking. Maar ik ben van oordeel dat het niet nodig of opportuun is om de regeling in het Wetboek te verduidelijken, of die procedures als geheel in de wet of in de AMvB op te nemen. Net als in het huidige Wetboek, is in het nieuwe Wetboek het uitgangspunt dat de kern van een strafvorderlijke normering in de wet wordt vastgelegd en dat de uitwerking daarvan in lagere regelgeving, zoals in een algemene maatregel van bestuur, wordt vastgelegd. Dat uitgangspunt geldt ook voor het uitvaardigen en aankondigen van strafbeschikkingen. De wettelijke regeling in hoofdstuk 3 van Boek 3 bevat de kern van de normering. Daarnaast bevat die regeling ook enkele delegatiegrondslagen, bijvoorbeeld als het gaat om de bevoegdheid van opsporingsambtenaren om voor bepaalde zaken een zogenoemde politiestrafbeschikking uit te vaardigen. Nadere regels voor de politiestrafbeschikking zijn opgenomen in het Besluit OM-afdoening. De afdoening met een OM-strafbeschikking is hoofdzakelijk geregeld in de OM-beleidsregels. In dit besluit en in deze beleidsregels zijn de feiten en tarieven, dus de geldboetes, voor deze vormen van afdoening bepaald. Zowel dit besluit als deze beleidsregels – daar komt-ie! – zijn gepubliceerd in de Staatscourant en zijn dus voor iedereen toegankelijk. Ik wil wel benadrukken dat er geen signalen bekend zijn dat deze procedures door burgers als onduidelijk worden ervaren of in de praktijk niet goed zouden werken. Voor de burger is het vooral van belang dat hij duidelijke informatie ontvangt over de geconstateerde gedraging, de te betalen geldboete, de termijn waarbinnen moet worden betaald en het rechtsmiddel dat kan worden ingesteld. Dit is in de huidige praktijk al gewaarborgd. Het aanpassen van het bestaande stelsel van het geautomatiseerd en feitgecodeerd afdoen van grote aantallen lichte strafbare feiten zal naar verwachting omvangrijke uitvoeringsconsequenties meebrengen, terwijl dit stelsel op dit moment in de praktijk goed functioneert.

De heer **Sneller** (D66):

Dan heb ik nog een laatste korte vraag. Zijn de OM-beleidsregels iets anders dan de interne werkinstructies die de Minister net noemde? Hoe verhoudt zich dat dan tot de gedachte dat het voor de burger helder moet zijn in welke gevallen het wordt opgelegd, als er inderdaad wijzigingen plaatsvinden in het beleid?

Minister **Van Weel**:

Op de eerste vraag is het antwoord ja. Dan de tweede vraag. Die worden gepubliceerd in de Staatscourant. Daarmee zou het naar mijn mening

duidelijk moeten zijn. Bovendien wordt het bij het opleggen van de strafbeschikking ook inzichtelijk gemaakt. Maar misschien begrijp ik uw vraag niet helemaal goed.

De heer **Sneller** (D66):

Het is voor mij ook zoeken. De Minister zegt dat de interne regels zijn aangepast. Dat zijn niet de regels die gepubliceerd worden. In het antwoord, dat verder helder is, heel netjes, wordt verwezen naar iets wat in de Staatscourant staat. Dat is publiek; dat snap ik. Dan kan je als burger weten: dat is redelijk; dat kan er gebeuren. Dan kunnen wij als Kamer ook volgen wat er gebeurt. Maar bij die interne kant is dat niet het geval, terwijl dat in de praktijk natuurlijk ook wel bepaalt in welke gevallen zo'n strafbeschikking wordt toegepast door het Openbaar Ministerie.

Minister **Van Weel**:

Dan snap ik de vraag, maar dan moet ik daar later even op terugkomen, om de simpele reden dat ik niet weet in hoeverre de interne specificatie die onlangs is gedaan, zich vertaalt in nieuwe beleidsregels of past binnen de beleidsregels zoals die al zijn gepubliceerd in de Staatscourant. In dat laatste geval is het antwoord nee. Dan is uw vraag: wordt de burger daarover ingelicht en zo ja, hoe dan? Dat weet ik niet; dat zou ik moeten nagaan. Als het eerste het geval zou zijn, zou het makkelijker zijn. Er druppelt nu van alles binnen, maar daar ga ik u nu niet mee vermoeien. Ik kom daar later uitgebreider op terug.

Dan kom ik op de vraag van de heer Koops; ik refereerde er al aan in mijn inleiding. In de praktijk wordt ertegenaan gelopen dat een deel van de sanctie niet voorwaardelijk kan worden opgelegd met een strafbeschikking. Moeten we wel wachten tot 2029 voordat hier verandering in komt? De introductie van de voorwaardelijke strafbeschikking is, zoals de heer Koops natuurlijk weet, onderdeel van de eerste aanvullingswet. Het streven is om die in Q1 van dit jaar voor advies naar de Raad van State te zenden. Het is mij ook bekend dat het voor het Openbaar Ministerie van groot belang is dat de regeling wordt uitgebreid met de mogelijkheid om voorwaardelijke straffen op te leggen. Die mogelijkheid wordt nu zeer gemist. Met de voorwaardelijke strafbeschikking kan het Openbaar Ministerie meer maatwerk leveren en kan de schaarse zittingscapaciteit nog beter worden benut. In de eerste aanvullingswet wordt hierin voorzien. De officier van justitie krijgt de mogelijkheid om een geldboete, taakstraf of rijontzetting voorwaardelijk op te leggen. Dat betekent inderdaad dat de voorwaardelijke strafbeschikking pas bij de inwerking-treding van het nieuwe Wetboek in 2029 kan worden toegepast. Een eerdere toepassing ervan zou alleen mogelijk zijn door deze mogelijkheid nog in het huidige Wetboek op te nemen. Daarvan is afgezien omdat het voor het OM bezwaarlijk zou zijn om binnen enkele jaren de systemen en werkprocessen tweemaal te wijzigen. De invoering van de voorwaarde-lijke strafbeschikking zal namelijk een grote impact hebben op het zaakstelsel van het OM.

De heer **Koops** (NSC):

Wat is het zaakstelsel? Ik heb geen idee.

Minister **Van Weel**:

Nu lieg ik waarschijnlijk in commissie, maar ik ga ervan uit dat dit het IT-systeem is waarin de zaken van het OM worden bijgehouden. Daar zou je dan aanpassingen in moeten doen. Dat vereist inspanningen, zowel in personele als in materiële zin.

De heer **Koops** (NSC):

Ik vind het moeilijk voorstelbaar dat een aanpassing van dat ICT-systeem voor de registratie van voorwaardelijke straffen zo heel erg ingewikkeld

zou zijn. Dat wil ik nu alvast opgemerkt hebben. Ik vind vijf jaar wel heel veel als iedereen nu al dringend vraagt om precies het vullen van deze leemte in de wet, maar ik zal me beraden of ik daar consequenties aan moet verbinden.

De **voorzitter**:
De Minister.

Minister **Van Weel**:

Dank, voorzitter. Dan was de vraag of het nu mogelijk is om tegen de voorwaardelijke sepotbeslissing en de daarbij gehanteerde sepotcode op te komen en zo ja, hoe; dit tegen de achtergrond van het recente rapport van de Nationale ombudsman. Dat was een vraag van de heer Koops en van de heer Sneller. Wat betreft de vraag hoe klachten over de toepassing van sepotcodes in de huidige klachtprocedure worden afgehandeld, zeg ik het volgende. De verdachte die van een sepotbeslissing in kennis wordt gesteld wordt daarbij ook geïnformeerd over de gehanteerde sepotcode, de sepotgrond, met de motivering daarvan. Die sepotcodes, bijvoorbeeld 01, «ten onrechte als verdachte aangemerkt», of 40, «gering feit», zijn vastgelegd in een gepubliceerde OM-beleidsregel. Die heet: Aanwijzing sepot en gebruik sepotgronden. Een gewezen verdachte die het niet eens is met de codering of het sepot zelf kan op grond van hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht een klacht indienen bij de hoofdofficier van justitie van het desbetreffende parket. In de genoemde Aanwijzing sepot en gebruik sepotgronden wordt expliciet op die klachtmogelijkheid gewezen. Tegen het oordeel van de hoofdofficier van justitie kan vervolgens een klacht worden ingediend bij de Nationale ombudsman. Vooralnog bestaan er geen voornemens om voor gewezen verdachten een nieuw rechtsmiddel of een nieuwe wettelijke klachtenprocedure te introduceren tegen de beslissing van de officier van justitie om, al dan niet voorwaardelijk, af te zien van vervolging en de daarbij gehanteerde sepotgrond. Maar de procureur-generaal bij de Hoge Raad verricht op dit moment onderzoek naar de sepotpraktijk, waaronder het gebruik van de sepotgronden. Dit onderzoek wordt naar verwachting dit voorjaar afgerond. Tegelijkertijd onderzoekt het Openbaar Ministerie zelf of in de praktijk verbeteringen kunnen worden doorgevoerd bij het seponeren van strafzaken. Waar dit ziet op de behandeling van klachten over toegekende sepotcodes is het College van procureurs-generaal ook in gesprek met de Nationale ombudsman. Na afronding van al deze vernoemde onderzoeken zal worden bezien of er maatregelen noodzakelijk zijn, en zo ja, welke, om de behandeling van klachten over voorwaardelijk sepot te verbeteren.

De heer **Sneller** (D66):

Dank voor dat antwoord. Het lastige aan dit antwoord is dat het klinkt als het antwoord dat de vorige Minister mij eind '22 gaf, in reactie op een onderzoek van de Nationale ombudsman. Dat kan deze Minister absoluut niet helpen, alleen qua escalatieladder denk je op een gegeven moment: is het traject van de praktische werkwijzeverbetering afgelopen? «Afgelopen» bedoel ik dan in de zin van «uitgenut». Dan moet je toch een keer kijken of je een wettelijke regeling gaat doen. Wanneer komt nou het moment om te zeggen dat we daar wel een ander rechtsmiddel nodig hebben, in plaats van dat we er alleen maar op vertrouwen dat ze er in goed overleg uit komen en dat de interne werkwijze wordt aangepast?

Minister **Van Weel**:

Wat mij betreft is het punt daarvoor de uitkomst van het onderzoek van de procureur-generaal, want dat vormt een natuurlijk ijkmoment. Dat zou ik ook zo willen houden, naast de bevindingen van het OM als het gaat om de eigen klachtenprocedure. Dan is de vraag nog: moeten we die klachtenprocedure aanpassen? Leidt dat tot een werkwijze die meer

bevredigend is voor alle partijen? Of moet er inderdaad een nieuw rechtsmiddel komen? Maar dat is de vraag die ik op dat moment zou willen beantwoorden.

Dat brengt mij bij procesafspraken. We hebben daar natuurlijk in eerdere sessies ook al kort bij stilgestaan, dus ik zal dat hier niet heel uitvoerig doen. We komen daar natuurlijk ook nog uitgebreid over te spreken naar aanleiding van de eerste aanvullingswet, die een regeling zal bevatten over de procesafspraken. De eerste vaststellingswet bevat deze regeling nog niet, omdat op het moment dat deze wet bij de Raad van State werd voorgelegd voor advies nog niet was besloten om in het nieuwe Wetboek een regeling van procesafspraken op te nemen. Maar de regeling van procesafspraken zal, nadat zij via de eerste aanvullingswet aan uw Kamer is voorgelegd, onderdeel uitmaken van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, dat in 2029 in werking treedt. Omdat we op dit moment nog bezig zijn met de verwerking van de consultatieadviezen, kan ik nog niet vertellen hoe die regeling er precies uit zal gaan zien. Ik moet eerlijk zeggen dat ik de inbreng van de leden in de eerste termijn ook zal betrekken in die consultatiefase, want het is duidelijk dat we gezamenlijk proberen te komen tot een middel dat ons dient, waarbij we alle voors en tegens hebben afgewogen.

Ik kan u wel alvast zeggen dat de wettelijke regeling aansluit bij de kaders die de Hoge Raad heeft gesteld, want zoals bekend zijn procesafspraken binnen de kaders die de Hoge Raad heeft gesteld nu al mogelijk. Ook in de wettelijke regeling die in de eerste aanvullingswet wordt voorgesteld, behoudt de rechter zijn zelfstandige verantwoordelijkheid voor de behandeling en de beoordeling van de strafzaak. Dat betekent concreet dat de rechter ervoor zorg draagt dat wordt voldaan aan de wettelijke regeling over de berechting en de eisen van een eerlijk proces, conform artikel 6 van het EVRM, en dat hij beslissingen kan nemen die dus afwijken van de gemaakte procesafspraken. De voorgestelde regeling zal dus geen afbreuk doen aan de wenselijke waarborgen rondom de berechting.

De heer **Ellian** (VVD):

Dit debat zal op enig moment hier gevoerd moeten worden, als die aanvullingswet hier ligt, dus het is weinig nuttig om dat debat nu reeds op voorhand te voeren. Maar ik wil de Minister wel een richting meegeven, waarvan ik vind dat die juist hem in zijn hoedanigheid als Minister van Justitie en Veiligheid zal passen, ook indachtig wat de regeringscommissaris net zo mooi verwoordde. Het is een natuurlijk feit dat er een gebrek is aan capaciteit bij de rechtspraak. Dat is een soort natuurlijk gegeven, waarmee we het te doen hebben. Er is ook een principieel punt, namelijk dat je wilt dat de zwaarste zaken behandeld worden. Deze twee uitgangspunten komen bij uitsteking met elkaar in botsing bij de procesafspraken. We zien uiteraard allemaal dat ook de grotere strafzaken in alle facetten een belasting vormen voor het OM, vanwege de veiligheid van officieren tot aan de zittingscapaciteit en de beveiliging; bedenk het maar. Aan de andere kant zijn het wel de zwaarste zaken. Ook al wordt er in veel gevallen, bijvoorbeeld rond internationale drugshandelaren, geen moord of doodslag of het leidinggeven aan een criminele organisatie ten laste gelegd, het gaat wel om duizenden kilo's drugs die vaak aantoonbaar verhandeld zijn. Is de Minister bereid om in de fase die nu nog voor ons ligt dit dilemma uitdrukkelijk mee te nemen? Het is natuurlijk een feit dat de zittende en staande magistratuur het heel druk hebben, dus dit is een efficiënte manier om het te doen. En ja, je hebt ook het principiële punt: wij willen dat deze mensen volledig voor de rechter komen en ook gewoon de straf krijgen zoals geïndiceerd in alle aanwijzingen in het Wetboek van Strafvordering.

Minister Van Weel:

Het korte antwoord is ja. Natuurlijk zullen wij dat betrekken bij deze consultatiefase en bij het wetsvoorstel waarover wij komen te spreken. Ik zie die dilemma's vanzelfsprekend ook.

Dat brengt mij bij het laatste onderwerp. Ik kondig alvast aan, wellicht tot verrassing van de heer Ellian, dat ik zijn amendement op stuk nr. 25 hier al graag zou willen appreciëren.

Het laatste onderwerp is voordeelsontneming. Waarom is er in het wetsvoorstel niet voor gekozen om dat meer fundamenteel aan te pakken, zodat criminelen steviger dan nu kunnen worden geplukt? Wanneer kunnen we anders nadere voorstellen verwachten? De doelstellingen van het nieuwe Wetboek dragen in algemene zin bij aan de kwaliteit van het strafproces en aan verkorting van de doorlooptijden. Ik denk dan aan het doel om zaken beter voorbereid voor de rechter te brengen, aangeduid als «de beweging naar voren» en aan het doel om een digitaal strafproces te faciliteren. Deze algemene doelstellingen zijn ook gunstig voor de afhandeling van ontnemingszaken.

Het nieuwe Wetboek bevat ook enkele technische verbeteringen in de procedure van ontnemingszaken, bijvoorbeeld in Boek 4, waardoor ontnemingszaken ook gevoegd met een strafzaak kunnen worden behandeld. Ik ben het wel eens met de heer Van Nispen dat dit geen fundamentele veranderingen zijn in de regeling van voordeelsontneming. Die gaan er wel komen, maar dat staat los van dit wetgevingstraject. Ik doel daarbij hoofdzakelijk op het wetsvoorstel dat het mogelijk gaat maken om crimineel vermogen af te pakken zonder een daaraan voorafgaande veroordeling, de zogenaamde non conviction based confiscation. Dit wetsvoorstel implementeert de Europese Confiscatierichtlijn, en kan naar verwachting dit voorjaar al in consultatie worden gegeven.

Dit zit om vier redenen in een afzonderlijk traject. De eerste reden is dat het implementatiewetsvoorstel ook de afpaksancties in het Wetboek van Strafrecht wijzigt. Dat traject van het nieuwe Wetboek van Strafvordering is niet bedoeld voor inhoudelijke wijzigingen in het Wetboek van Strafrecht. De tweede reden is dat de beoogde datum van inwerking-treding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering 1 april 2029 is. Ik wil daar niet op wachten voor het verbeteren van de aanpak van misdaadgeld; dat moet eerder. De derde reden is dat het ook moet van de Confiscatierichtlijn, want die moet in november 2026 zijn geïmplementeerd. De laatste reden is dat de implementatie van de richtlijn in een afzonderlijk wetsvoorstel moet plaatsvinden. Je mag een nieuwe richtlijn niet implementeren in een wetsvoorstel dat ook geheel andere onderwerpen bevat. Dat zou niet passen bij de nationale kop. Wanneer het implementatiewetsvoorstel is ingevoerd, wordt de inhoud bij aanvullingswet ook naar het nieuwe Wetboek van Strafvordering overgeheveld. Uiteindelijk landt het hier dus alsnog, maar dan via die separate route. Dat is het traject voor ontneming.

Dan kom ik op de appreciatie van het amendement op stuk nr. 25, van de heer Ellian. Het amendement zoals het nu voorligt, wordt door mij ontraden, maar met een aanpassing – ik zal toelichten waarom die technische aanpassing wat ons betreft noodzakelijk is – zou ik dit amendement wel oordeel Kamer kunnen geven. Ik licht het toe. Het heeft betrekking op verschillende bevoegdheden rond ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, en brengt wijzigingen aan in de Boeken 2, 4 en 6. Daarom behandel ik het nu hier, omdat het ook betrekking heeft op Boek 4. Het amendement bevat eigenlijk vier onderdelen, namelijk: wijziging van artikel 2.7.19, wijziging van artikel 4.4.16, wijziging van artikel 6.5.9 en wijziging van artikel 6.5.11. De kern is dat in al deze artikelen de geldboete-categorie wordt verlaagd van de vijfde naar de vierde categorie, met als doel de bevoegdheden voor ontneming ruimer te maken. Artikel 2.7.19 betreft het leggen van conservatoir beslag tot bewaring van het recht van verhaal voor een op te leggen ontnemingsmaatregel. Hiervoor is een

machtiging van de rechter-commissaris nodig. De gedachte van het verlagen van de boetecategorie zodat dit beslag ook mogelijk wordt als het gaat om een licht misdrijf waarmee wel veel geld is verdiend, spreekt mij zeer aan. Daarbij doet het criterium van de hoogte van de boetecategorie eigenlijk geen recht aan de rechtvaardiging van het conservatoire beslag, namelijk het feit dat er veel wederrechtelijk voordeel kan zijn verkregen. Ik zou dan ook goed kunnen leven met de voorgestelde verlaging tot de vierde boetecategorie, mits daaraan in artikel 2.7.19 vervolgens wordt gekoppeld het criterium dat met het misdrijf op geld waardeerbaar voordeel van enig belang kan zijn verkregen. Het criterium van het op geld waardeerbaar voordeel van enig belang geldt al voor de toepassing van de artikelen 6.5.9 en 6.5.11. Hier gaat het om bevoegdheden rond de vaststelling van wederrechtelijk verkregen voordeel. Artikel 4.4.16 heeft betrekking op het gebruik van de wettelijke bewijsvermoedens, dus dat er wordt vermoed dat de uitgaven die de verdachte heeft gedaan in de periode van zes jaar voorafgaande aan het begaan van het misdrijf, wederrechtelijk verkregen voordeel vormen. Deze bewijsvermoedens zijn gebonden aan de regeling voor de oplegging van de ontnemingsmaatregel in het Wetboek van Strafrecht. Inhoudelijke aanpassing van de regeling in het Wetboek van Strafrecht is vandaag echter niet aan de orde. Daarom kan ik niet meegaan in het voorstel om ook voor artikel 4.4.16 de boetecategorie te verlagen tot de vierde categorie.

Ik kan me voorstellen dat dit een lange appreciatie is, dus ik zal u die met plezier ook schriftelijk doen toekomen.

Kort en goed: de verlaging van de boetecategorie voor artikel 4.4.16 is gebonden aan de regeling Wetboek van Strafrecht. Dat is vandaag niet aan de orde, dus deze aanpassing moet ik ontraden. Maar ik zou wel akkoord kunnen gaan met de verlaging van de boetecategorie voor artikel 2.7.19, artikel 6.5.9 en artikel 6.5.11. Wat betreft artikel 2.7.19 moet er dan wel bij dat met het misdrijf op geld waardeerbaar voordeel van enig belang kan zijn verkregen. Als het amendement in deze richting kan worden aangepast, kan ik het oordeel Kamer geven.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik ben benieuwd of de heer Ellian zich hierop had voorbereid en nu meteen kan zeggen «ja, ik ga dat zo doen» of dat hij het even moet laten bezinken. Maar dat laat ik aan de heer Ellian.

De heer Ellian (VVD):

Voor alle amendementen geldt dat ik het moet laten bezinken, maar dat ik de hulp die we krijgen van de zijde van het kabinet erg waardeer. Met een heleboel voorstellen ben ik op zich best genegen om mee te gaan; deze moet ik even laten bezinken. Uiteraard begrijp ik het in het licht van een zorgvuldige wetgevingsbehandeling. Er ligt immers geen wijziging van het Wetboek van Strafrecht voor en ook de Raad van State heeft zich er niet over kunnen buigen. Ik begrijp het op zich dus best. Aan de andere kant zijn er volgens mij ook wel andere amendementen waarbij een klein stukje van het Wetboek van Strafrecht gewijzigd wordt. Volgens de Minister moet bij artikel 4.4.16 de regeling in het Wetboek van Strafrecht dus ook worden gewijzigd. Is dat een echt heel majeure wijziging of zou je het kunnen zien als een wijziging in de sfeer van de techniek? Dat maakt voor mij namelijk nogal een verschil.

De voorzitter:

De regeringscommissaris.

De heer Knigge:

Ik zou zeggen dat dat een majeure wijziging is. De regeling staat nu in zijn geheel in artikel 36e, lid 3 van het Wetboek van Strafrecht. Daar gaat het

om het ontnemen van voordeel dat door andere feiten is verkregen dan waarvoor de verdachte is veroordeeld. Het is een hele stap dat je voordeel gaat ontnemen voor andere feiten. Omdat het zo'n hele stap is, is het destijds uitdrukkelijke door de wetgever gekoppeld aan een boetecategorie van de vijfde categorie. Het moet dus om ernstige zaken gaan. Het bewijsvermoeden is helemaal gericht op de vraag of er door andere strafbare feiten voordeel is verkregen. Dat is dus een bewijsvermoeden dat niet los verkrijgbaar is, dat je niet kunt toepassen als het gaat om voordeel dat verkregen is uit het feit dat de verdachte heeft begaan of uit soortgelijke misdrijven; het is specifiek gericht op voordeel verkregen uit andere strafbare feiten. Als je die sanctie wil verruimen, is dat niet zomaar een technische wijziging, maar een stap met grote politieke consequenties. Die wijziging is dus niet technisch, maar een afwijking van een standpunt dat de wetgever destijds uitdrukkelijk heeft ingenomen.

De voorzitter:

Dat zet de heer Ellian aan het denken. Die gaat daar dus al dan niet mee aan de slag.

Minister Van Weel:

Dat brengt me bij het einde van de vragen die aan mij zijn gesteld, met de opmerking dat ik in deze termijn hopelijk nog terug kan komen op de antwoorden die ik de heer Sneller schuldig was, over de OM-beleidsregels.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is net aangeboden om het inhoudelijke advies – dat was namelijk technisch – op het amendement van de heer Ellian op schrift te zetten. Als dat in het kader van ambtelijke bijstand is, kan dat natuurlijk via de gebruikelijke weg. Als voorzitter van deze commissie zou ik wel willen vragen om op enig moment schriftelijk een nieuwe of definitieve appreciatie te geven op eventuele gewijzigde amendementen, zodat wij ook een helder overzicht hebben van de stand van zaken. Voorafgaand aan de plenaire behandeling kan daar wellicht een zinnig moment voor zijn. Volgens mij is het goed als we daar een vorm voor vinden. Heeft de heer Sneller daar nog een aanvulling op?

De heer Sneller (D66):

Ja, want dingen die nu ingewikkeld klinken, kunnen we straks ook teruglezen. Er zijn namelijk fantastische stenografen die verslagen voor ons maken.

De voorzitter:

Zo is dat, maar het gaat mij om de vraag of eventuele gewijzigde amendementen daar volgens de regering wel of niet aan tegemoetkomen. We zien niet wat er in ambtelijke bijstand gebeurt. Het is dus goed als dat op enig moment wel in een openbare brief kan landen. Het is fijn als we die afspraak kunnen maken. Dan gaan we naar de Staatssecretaris voor de beantwoording.

Staatssecretaris Struycken:

Voorzitter. Ik houd de volgorde Boek 3 en daarna Boek 4 aan. Ik begin bij Boek 3, met een vraag van mevrouw Mutluer inzake het behandelen van beklag tegen niet-opsporen en niet-vervolgen. Het betreft met name de vraag of er dan geen volle toetsing door het hof gewenst zou zijn. Ik kan mevrouw Mutluer geruststellen dat de gerechtshoven de mogelijkheid behouden om in beklagzaken de haalbaarheid en de opportuniteit van vervolging in volle omvang te toetsen. In de toelichting op het wetsvoorstel is aangegeven dat in de meeste zaken een terughoudende toetsing zal volstaan. Dit uitgangspunt betekent dat het hof beoordeelt of

de officier van justitie in het gegeven geval in redelijkheid tot de genomen beslissing heeft kunnen komen. Echter, aan het gerechtshof is uitdrukkelijk ruimte gelaten om in bijzondere gevallen de haalbaarheid en de opportuniteit van de vervolging indringend en daarmee volledig te toetsen. Die afweging is aan het hof. Daarmee is verzekerd dat de beklagregeling haar controlefunctie ten volle kan vervullen en dat alle betrokken individuele belangen bij opsporing of vervolging van strafbare feiten op effectieve wijze kunnen worden beschermd.

Een andere vraag van mevrouw Mutluer betrof de termijnen in het kader van wat nu de artikel 12-procedure wordt genoemd. Ter versnelling van de beklagprocedure stelt de nieuwe beklagregeling inderdaad termijnen voor de verschillende procesfasen. In de praktijk blijkt de tijd die verstrijkt voor het uitbrengen van advies door het Openbaar Ministerie, een belangrijke oorzaak te zijn van de langere duur van de beklagprocedure in sommige zaken, vooral als het nodig is om aanvullende informatie op te vragen bij de betrokken opsporingsdienst. Daarom bevat de nieuwe beklagregeling ook voorschriften voor tijdige informatievoorziening door de opsporingsdiensten, zodat er vroegtijdig in dossiervorming wordt voorzien en er zo veel mogelijk kan worden voorkomen dat het Openbaar Ministerie of het gerechtshof later in de beklagprocedure nadere informatie moet opvragen.

Daartoe is in het kader van de genoemde voorprocedure bij beklag tegen niet-opsporen een specifiek voorschrift geïntroduceerd dat de betrokken opsporingsdiensten ertoe verplicht om de officier van justitie tijdig te voorzien van de informatie die deze nodig heeft om binnen de termijn van zes weken een beslissing te nemen over de ingediende klacht tegen niet-opsporen. Dat is artikel 3.5.1, tweede lid. Bij elkaar genomen zullen deze maatregelen naar verwachting kunnen bijdragen aan een verkorting van de doorlooptijden van beklagzaken. Ik wijs er verder nog op dat de rechtbanken en de gerechtshoven ieder een eigen klachtenregeling hebben. Op basis daarvan kan degene die vindt dat een gerecht hem of haar niet correct heeft behandeld, een klacht indienen, bijvoorbeeld over de tijdsduur van de klachtprocedure in een concreet geval. Overigens is het aantal klachten dat ziet op de doorlooptijd van een klachtprocedure zeer gering. Tegen deze achtergrond is er geen aanleiding om het openstellen van de schadevergoedingsmogelijkheid in een beklagprocedure nader te bezien.

Dan kom ik op de vraag ...

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Ik meen mij te herinneren dat het ook een van de kritiekpunten was van de wetenschappers, de universiteiten die naar dit onderdeel van het Wetboek van Strafvordering hebben gekeken, namelijk dat het best wel gek is dat er geen sanctie is verbonden aan het niet voldoen aan de tijdelijke afdoening van een klacht. Ik hoor de Staatssecretaris wel een aantal waarborgen geven, maar dan nog voelt het niet helemaal goed. Het is wel belangrijk dat die klacht tijdig wordt afgedaan, ook al is het OM afhankelijk – zo hoor ik de Staatssecretaris zeggen – van de informatie die het daartoe verkrijgt. Mijn vraag is ... Eigenlijk is het meer ontevredenheid. Ik ben eigenlijk best ontevreden over het antwoord dat is gegeven. Ik ben zoekende naar hoe we dit wel eventueel kunnen afdwingen. Maar goed, ik leg het maar even neer, want ik kan hier even niet zo heel veel mee.

Staatssecretaris **Struycken**:

Meer in het algemeen hebben we in een eerder overleg al gesproken over voorschriftregels, gedragsregels zonder dat daar een directe sanctie tegenover staat. In het algemeen is de vraag wat je met de regeling wil bereiken. Het primaire doel van dit soort regelingen is om een kader te scheppen waarin de strafvorderingsprocedure versneld of verbeterd wordt doorlopen in de verschillende stadia daarvan. De vraag is natuurlijk

ook: wat voor soort sanctie zou dat dan moeten kunnen zijn? Het antwoord daarop vind ik in het algemeen niet evident en in dit geval zeker ook niet. De intentie van het kabinet is primair om door een beter kader al te komen tot betere resultaten.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Ik ga hier even over nadenken, misschien zelfs voor het plenaire debat. Misschien kom ik met een amendement, omdat ik denk dat we toch een stok achter de deur moeten hebben om ervoor te zorgen dat die termijnen gaan werken.

De **voorzitter**:

De Staatssecretaris. U mag ook uw beantwoording continueren.

Staatssecretaris **Struycken**:

Ik kom op de vraag van de heer Koops die de rol van de raadsman bij de ZSM-werkwijze betreft. Aangehouden verdachten wier zaak met een strafbeschikking wordt afgedaan, krijgen recht op kosteloze rechtsbijstand voorafgaand aan uitvaardiging van de strafbeschikking ... Ik had moeten zeggen: dit betreft dus het kader van een strafbeschikking, een ander onderwerp dan beklag. Ik kom nu dus op de strafbeschikking. Nogmaals, ik herneem. Aangehouden verdachten wier zaak met een strafbeschikking wordt afgedaan, krijgen recht op kosteloze rechtsbijstand voorafgaand aan uitvaardiging van de strafbeschikking. Dit is in aanvulling op de kosteloze rechtsbijstand die aangehouden verdachten op dit moment al krijgen voorafgaand en tijdens het politieverhoor. Daarnaast krijgen verdachten van een misdrijf, verdachten die zich in vrijheid bevinden en wier zaak met een strafbeschikking wordt afgedaan, wettelijk recht op een kosteloos gesprek met een raadsman na de uitvaardiging van een strafbeschikking. Dit geldt ook bij de ZSM-werkwijze. Dit is nu al staande praktijk en dit wordt nu verankerd in de wet via het wetsvoorstel Versterking rechtsbijstand in het strafproces. Dit wetsvoorstel is afgelopen vrijdag in de ministerraad geaccordeerd en wordt deze week naar de Raad van State gestuurd voor advies. Dit wordt dus in het huidige Wetboek al geregeld en hoeft niet te wachten op inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek in 2029.

De heer Van Nispen stelde ook een vraag in verband met de strafbeschikking en met name de belangen van slachtoffers. Ik stel voorop dat de officier van justitie bij de afdoening met een strafbeschikking alle relevante belangen betreft. Behalve de ernst van het feit en de persoon van de verdachte weegt de officier van justitie ook de belangen van slachtoffers nadrukkelijk mee. Dit is ook in lijn met het beginsel dat strafvordering plaatsvindt op een wijze die recht doet aan de belangen van het slachtoffer. Dat beginsel is neergelegd in artikel 1.1.4.

Als de zaak wordt afgedaan met een strafbeschikking kan de officier van justitie in de strafbeschikking de schadevergoedingsmaatregel opleggen, waarbij ook de voorschotregeling van toepassing is. De slachtofferrechten die zijn vastgelegd in hoofdstuk 5 van Boek 1 zijn ook van toepassing in de strafbeschikkingsprocedure. Voor het spreekrecht geldt op grond van artikel 1.5.8 dat het slachtoffer dat recht alleen op de terechtzitting kan uitoefenen. Wel geldt er een contra-indicatie voor de afdoening van ernstige spreekrechtwaardige feiten met een strafbeschikking, als het slachtoffer zijn spreekrecht wenst uit te oefenen. Daarnaast wordt het slachtoffer expliciet gewezen op de mogelijkheid om een schriftelijke slachtofferverklaring in te dienen, ook als de zaak met een strafbeschikking zou worden afgedaan. Met zo'n verklaring kan de officier van justitie bij het afdoen van de strafbeschikking nog beter rekening houden met de belangen van het slachtoffer. Tot slot wijst de officier van justitie het slachtoffer uitdrukkelijk op de mogelijkheid om tegen de afdoening met een strafbeschikking beklag in te dienen bij het gerechtshof. Al met al

wordt bij het uitvaardigen van een strafbeschikking op deze wijze recht gedaan aan de rechten en de belangen van de slachtoffers. De heer Koops vroeg of dit afdoende is. Naar de inschatting van het kabinet is het dat op dit moment wel, zij het dat het uiteindelijk ook sterk afhangt van de mate waarin uitvoering wordt gegeven aan deze regelingen.

De heer Koops bracht nog een punt op, in het kader van het beklag tegen het niet instellen van strafvordering. Hij wees namelijk op het initiatiefvoorstel van de leden Timmermans en Bikker, dat op dit moment aanhangig is in de Eerste Kamer, inzake het oogmerk van discriminatie als strafverhogende factor bij een gemeen delict. Zijn vraag was: kan het slachtoffer zich beklagen als dat discriminatoire oogmerk niet onderdeel vormt van de vervolging, maar wel van het commune delict? Het antwoord is: ja. De reden is dat de rechtstreeks belanghebbende ook beklag kan indienen als de belanghebbende van mening is dat het Openbaar Ministerie voor een zwaarder delict vervolging had moeten instellen. Die situatie doet zich dan dus voor, want het discriminatoire oogmerk dat het genoemde wetsvoorstel introduceert, is een algemene strafverzwarringsgrond. Is deze verzwarringsgrond van toepassing, dan is er sprake van een zwaarder delict en wordt het strafmaximum verhoogd. Deze analyse is in lijn met de vaste jurisprudentie van de Hoge Raad. Tot zover mijn antwoorden met betrekking tot Boek 3. Dan kom ik nu op mijn antwoorden met betrekking tot Boek 4. De heer Valize van de PVV sprak zijn zorgen uit over de vraag of de procesinleiding niet tot vertraging leidt. Dit is een onderdeel van de beweging naar voren. Ik deel de zorgen niet en ik verwacht niet dat de procesinleiding als zodanig zorgt voor meer vertraging. De zittingsrechter krijgt, nadat de procesinleiding is ingediend, de kans om de inhoudelijke behandeling van de strafzaak beter voor te bereiden. De zittingsrechter kan regie voeren op de planning en het verloop daarvan. Dit bevordert de kwaliteit van de berechting en het voorkomt onnodige aanhoudingen. Dit is een belangrijk element. Zo wordt bijgedragen aan een vlotte procesgang. De nieuwe werkwijze kan op termijn dus juist achterstanden terugdringen of voorkomen. Anders gezegd: de tijd die aan de voorkant dus wordt geïnvesteerd met de beweging naar voren, wordt later teruggewonnen door een kwalitatief goed voorbereide strafzitting, die zonder aanhouding kan worden afgedaan.

Mevrouw Mutluer stelde ook een vraag over de beweging naar voren, namelijk of die in de praktijk ook daadwerkelijk gemaakt kan worden, in het licht van de mogelijkheid die de zittingsrechter heeft om deskundigen en getuigen nog op zitting te horen. Ik stel voorop dat het ook nu al niet vanzelfsprekend is dat getuigen worden opgeroepen om te worden verhoord tijdens de zitting. Getuigen worden vaak al gehoord in het voorbereidend onderzoek. Op de zitting wordt dan de inhoud van de verklaring besproken, zonder dat de getuige aanwezig is en opnieuw een verklaring aflegt. Deze bestaande procescultuur wordt bestendigd met de beweging naar voren en de weerslag ervan op de nieuwe wet. Dus in het algemeen wordt een getuige die in het vooronderzoek is verhoord in aanwezigheid van de verdachte, niet nogmaals opgeroepen voor verhoor op de zitting. Maar het is wel zo dat de zittingsrechter alles kan doen wat hem noodzakelijk voorkomt met het oog op een behoorlijke behandeling van de zaak. Als de rechter dat wil, kan hij ook zonder verzoek van de verdachte of zonder vordering van de officier van justitie de oproeping van een getuige bevelen. Daar kunnen bijzondere redenen voor zijn, ook om een getuige nogmaals op te roepen als die al is gehoord, bijvoorbeeld omdat er nieuwe feiten bekend zijn geworden die aanleiding geven om de betreffende getuige nogmaals te ondervragen.

Er kan ook een aanleiding zijn om de getuige nogmaals op te roepen voor de zitting als de verdachte bij het eerdere verhoor niet in de gelegenheid is gesteld om het ondervragingsrecht uit te oefenen met betrekking tot een getuige die een belastende verklaring heeft afgelegd. Als het

oproepen van een getuige noodzakelijk is om het ondervragingsrecht te verwezenlijken, dan zal de rechter dat doen, ook als het verzoek pas op de zitting wordt gedaan. Maar nogmaals, ook nu maakt de rechter veelvuldig gebruik van de resultaten uit het vooronderzoek. De verwachting is niet dat de nieuwe regeling zal leiden tot het veelvuldig herhalen van onderzoekshandelingen, zoals het horen van getuigen.

De heer Sneller stelde de vraag welke druk er in het proces zit voordat de procesinleiding wordt uitgebracht om ervoor te zorgen dat de stukken kunnen worden gedeeld. Zijn opmerking betreft in feite het amendement op stuk nr. 15. Dat is al besproken en geapprecieerd in het eerste wetgevingsoverleg.

Hij verzoekt thans duidelijkheid over de vraag hoe het nu zit met de verstrekking van processtukken voorafgaand aan het indienen van de procesinleiding. Inderdaad, op het moment dat de procesinleiding wordt ingediend, moet de verdachte over het volledige procesdossier kunnen beschikken, op grond van artikel 4.1.1, lid 5. De officier van justitie moet hem de processtukken uit eigen beweging verstrekken. Maar daarvoor moeten ook al processtukken aan de verdediging ter beschikking worden gesteld. Ik zet dit wat uitvoeriger uiteen, omdat dit een belangrijk element is van de beweging naar voren en de bestaande zorgen hierover.

Het eerste punt dat ik opmerk, is dat de kennisneming van de processtukken op verzoek van de verdachte wordt toegestaan vanaf het eerste verhoor, op basis van artikel 1.8.6, lid 1. De officier van justitie kan de verdachte in die fase processtukken alleen tijdelijk onthouden als dat in het belang van het onderzoek is, op grond van artikel 1.8.6, lid 2. Als de verdachte voorlopig is gehecht, moet de officier van justitie hem en de rechter-commissaris na drie maanden een overzicht geven van de stand van zaken van het opsporingsonderzoek. De officier van justitie moet er dan zorg voor dragen dat de verdachte kan kennisnemen van de beschikbare processtukken, op basis van artikel 2.10.64, lid 2. Die stukken moeten hem dus actief ter beschikking worden gesteld. Het indienen van de procesinleiding vormt dus een kantelpunt, in die zin dat vanaf dat moment alle processtukken aan de verdachte ter beschikking moeten worden gesteld, zonder dat dit hem kan worden geweigerd. Maar ook daarvoor moet de verstrekking van processtukken al op verschillende momenten plaatsvinden, zij het dat dan nog de mogelijkheid bestaat om de verdachte bepaalde processtukken te onthouden, indien dat in het belang is van het op dat moment nog lopende opsporingsonderzoek. Ik benadruk daarbij dat het wetsvoorstel op geen enkel moment minder waarborgen biedt als het gaat om het verstrekken van processtukken aan de verdachte. Het zijn er eerder meer dan in het huidige recht.

De heer Sneller stelde de vraag of er overleg is geweest met de NOvA met betrekking tot de misverstanden die in het eerste wetgevingsoverleg door mij tot uitdrukking zijn gebracht. Mijn ministerie heeft regelmatig overleg met de NOvA, ook thans. Het punt over de vermeende misverstanden zal worden opgebracht bij het volgende overleg. Daarbij zal worden toegelicht waarom wij menen dat dit voorstel geen afbreuk doet aan de verdedigingsrechten als gevolg van de beweging naar voren.

Dat brengt mij ...

De voorzitter:

Er is eerst nog een vraag van de heer Sneller.

De heer Sneller (D66):

Veel zal dus afhangen van de praktijk en van het feit dat die niet wijzigt. Op dit moment hangt de praktijk vooral op het gebruik en niet op een regeling in de wet als het gaat om het verstrekken van processtukken en om het ervoor zorgen dat er ook al in die fase verzoeken voor getuigenverhoor et cetera kunnen worden opgebracht. In zijn antwoord had de regeringscommissaris het over het eerder horen van getuigen, zodat ze

nog betrouwbaarder uit hun geheugen kunnen verklaren. Het is van belang dat dat zo vroeg mogelijk gebeurt. Een belangrijk aspect is dus dat dat al daarvoor kan plaatsvinden. Ik zoek nog een beetje naar het volgende. Als we willen dat dat al daarvoor kan gebeuren, waarom laten we dat dan nog tamelijk vrij? Waarom zeggen we niet: we hebben een stok achter de deur nodig in het Wetboek? Of zijn artikel 1.8.6 en 2.10.64 de ankerpunten? Zegt de Staatssecretaris: dat is voldoende stok achter de deur om ervoor te zorgen dat die verzoeken dan al kunnen worden gedaan?

Staatssecretaris **Struycken**:

Dat is inderdaad de strekking van mijn opmerking. De bestaande praktijk wordt nu voorzien van wettelijke ankerpunten. Dat zal de praktijk en de wettelijke borging daarvan alleen maar ten goede komen.

De **voorzitter**:

De regeringscommissaris.

De heer **Knigge**:

De hoofdregel is dat een verdachte, vanaf het moment waarop hij is verhoord, recht heeft op kennisneming van de processtukken. De officier van justitie kan, in het belang van het onderzoek, weigeren om inzage te geven in bepaalde stukken. Daarvoor bevat het Wetboek vervolgens ook een beklagmogelijkheid. Als ik het even uit mijn hoofd zeg, gaat het om een bezwaarschrift bij de rechter-commissaris. Je kunt in de wet op dat punt niet zo heel veel meer regelen dan dat. Daar komt nog bij dat als we straks een digitaal procesdossier hebben – daar is deze regeling ook een beetje voor geschreven – het ook veel makkelijker wordt om de stukken ter beschikking te stellen die de verdachte mag inzien. Je kunt die dan eenvoudigweg plaatsen in de elektronische voorziening. Als een getuige al bij de rechter-commissaris wordt gehoord, zoals u noemde, zal de verdachte zeker eerst zijn verhoord en zal hij beschikking kunnen hebben over alle stukken die hij mag inzien. Ik weet het niet zeker, maar ik denk dat men in de regel voorzichtig zal moeten zijn met het horen van getuigen in de prille fase van het onderzoek, waarin er voor de verdachte nog allerlei dingen geheim moeten worden gehouden.

De **voorzitter**:

De Staatssecretaris mag zijn betoog vervolgen.

Staatssecretaris **Struycken**:

Ik stel voor dat ik doorga met de vraag van de heer Van Nispen. Die betreft een andere problematiek, namelijk de vordering benadeelde partij en de wijze waarop die nu in de wet is terechtgekomen. Het klopt dat de regeling voor de vordering van de benadeelde partij grotendeels ongewijzigd blijft in het wetsvoorstel. De positie van de benadeelde partij wordt in het nieuwe Wetboek wel op een aantal belangrijke punten versterkt. Zo krijgt de benadeelde partij de mogelijkheid om zelfstandig hoger beroep en cassatie in te stellen tegen de afwijzing van een vordering, indien die vordering meer dan € 1.750 bedraagt. Dat volgt uit de artikelen 5.4.35 en 5.5.17. Een ander punt is dat het mogelijk wordt dat de benadeelde partij haar vordering in hoger beroep vermeedert, op grond van 5.4.34. Het derde punt is dat de benadeelde partij in de eerste aanvullingswet de mogelijkheid krijgt om mee te doen aan een schriftelijke ronde, voorafgaand aan de terechtzitting, zoals bedoeld in 4.1.5. Een probleem is wel – en op dat punt deel ik de zorg van de heer Van Nispen – dat een aanzienlijk deel van de vorderingen in de praktijk niet-ontvankelijk wordt verklaard vanwege hun complexiteit. Hier maakte ook de heer Koops een punt van, in een eerder overleg. In een dergelijk geval oordeelt de rechter dat de vordering een onevenredige belasting

oplevert voor de behandeling van de zaak. De benadeelde partij kan alleen nog maar terecht bij de civiele rechter, en er kan dan geen schadevergoedingsmaatregel worden opgelegd in het kader van de strafprocedure. Dan is ook de voorschotregeling niet van toepassing. Mijn inzet is er daarom op gericht dat meer vorderingen inhoudelijk binnen het strafproces kunnen worden behandeld. De Raad voor de rechtspraak laat op dit moment een onderzoek uitvoeren naar het normeren van schadebedragen, en daarmee het standaardiseren van de vaststelling van schadevergoedingen. Dat zou één manier zijn om dit te bewerkstelligen. Dat zou er namelijk toe moeten kunnen leiden dat de schadevergoedingsvordering vaker wordt toegewezen, of anders dat de complexiteit van dergelijke vorderingen vermindert. De resultaten van dat onderzoek verwacht ik dit voorjaar. In de nieuwe Meerjarenagenda Slachtofferbeleid, die ik in het tweede kwartaal van dit jaar naar uw Kamer zal sturen, zal ik ook ingaan op de resultaten van dit onderzoek en de eventuele extra maatregelen die naar aanleiding daarvan zouden moeten worden genomen.

De heer **Koops** (NSC):

Dat was een heel heldere toelichting van de Staatssecretaris. Er resteert één heel simpele vraag in ditzelfde verband. Toen dit onderwerp de vorige keer aan de orde kwam, dus toen het erover ging dat er geen gebruik kon worden gemaakt van de voorschotregeling als de zaak door een civiele rechter wordt gedaan, werd er een bedrag aan gekoppeld. Het zou hartstikke duur zijn als iets dergelijks zou worden ingevoerd. Mijn vraag aan de Staatssecretaris – die hoeft niet stante pede beantwoord te worden – is hoe die kosten zijn berekend. Ik heb het dan over de kosten die samenhangen met het aanspraak kunnen maken op een voorschotregeling op het moment dat de vordering te complex van aard is.

Staatssecretaris **Struycken**:

Mijn voorstel is dat ik dit uitdrukkelijk meeneem in het totaalplaatje dat ik zal schetsen in de Meerjarenagenda Slachtofferbeleid, die dus voor het tweede kwartaal van dit jaar aangekondigd staat.

Mevrouw Mutluer stelde nog twee vragen met betrekking tot audiovisuele opnames en de gevolgen hiervan voor de werklust. In de pilot AVR ter zitting werd een opname gemaakt van de zitting. Deze opname gold, in combinatie met een verkort proces-verbaal, als mogelijk alternatief voor het volledige proces-verbaal van de zitting. Maar gebleken is dat deze werkwijze, althans volgens de onderzoekers, geen verbetering van de strafvordering opleverde, omdat er geen sprake was van een adequaat alternatief voor het volledige proces-verbaal. Het verkorte proces-verbaal bleek te weinig informatie te bevatten, terwijl het voor de personen die betrokken zijn bij een volgende zitting belangrijk is om te weten wat er tijdens de eerdere zitting is voorgevallen. Om hierover voldoende informatie te krijgen, is het in de pilot noodzakelijk gebleken om de opname van een zitting volledig uit te luisteren. Dat was volgens de uitkomsten van het onderzoek zeer bezwaarlijk. Omdat er geen volledig proces-verbaal aanwezig is, bestaat dan het risico dat er relevante informatie niet ter kennis komt van de procesdeelnemers. Uiteraard gaat dat ten koste van de kwaliteit van de berechting.

De rechtspraak heeft zich vanaf het begin van de pilot op het standpunt gesteld dat deze pilot geen toegevoegde waarde zou hebben voor het strafproces. Het maken van een geluidsopname van de zitting kan wel toegevoegde waarde hebben, omdat de opname kan dienen als hulpmiddel bij het opstellen van een volledig proces-verbaal van de zitting. De onderzoekers zien echter geen aanleiding om de zittingen standaard op te nemen.

Ik kom hierop nog terug, nadat ik uw vraag over de privacy heb behandeld. Uiteraard is een belangrijke rechtswaarborg in het kader van de pilot het recht op privacy. Zo kunnen bijvoorbeeld op camerabeelden

personen zichtbaar zijn die niet direct betrokken zijn bij het strafbare feit, wat kan leiden tot schending van hun privacy. Deze kwestie is uiteraard niet beperkt tot de pilot. Ook buiten de pilot komt het voor dat camera-beelden in een procesdossier worden gevoegd. Bij de uitvoering van de pilot moet de privacy zo veel mogelijk worden gewaarborgd, maar op dit moment zijn ons geen gevallen bekend dat in de pilot de privacy van personen is geschonden.

Ik merk ten slotte op, in antwoord op beide vragen, dat besloten is geen van de AVR-pilots op dit moment te verlengen. Dit heb ik in de beleidsreactie op de evaluatie van de Innovatiewet Strafvordering, die op 13 december 2024 aan uw Kamer is gezonden, nader toegelicht. De grondslag voor de pilot wordt wel verlengd, behalve voor zover het de zitting betreft, maar de pilots worden op dit moment niet verlengd. Dan kom ik op een vraag van de heer Sneller over het bewijscriterium. Deze vraag luistert zo nauw dat ik zou willen voorstellen om hierover direct het woord aan de regeringscommissaris te geven.

De voorzitter:

Dat doen we graag. Het woord is aan de regeringscommissaris.

De heer Knigge:

De vraag was: verandert dit de praktijk? Ik denk het niet, want binnen de Nederlandse rechtspraak is eigenlijk wel algemeen aanvaard dat je pas mag veroordelen als in redelijkheid niet aan de schuld van de verdachte getwijfeld kan worden. In die zin is het nu al een belangrijk richtsnoer bij het handelen van de rechter. In theorie is het wel een belangrijke verandering – ik zou zelfs zeggen: een verbetering – dat dit ook in de wet wordt vastgesteld. Want de gedachte die zeker in het verleden nog wel heerste, is dat de overtuiging van de rechter een puur subjectief gegeven was waar nu eenmaal niet over getwist kon worden. Dat dateert denk ik nog van de juryrechtspraak, die we eens hebben gekend: de jury vormt zich in «conviction in team», puur gebaseerd op de indrukken die zij op de terechtzitting afdoet. Dat is dan het oordeel van schuld en onschuld. De gedachte dat het een puur subjectief en niet te discussiëren oordeel is, is in de loop van de tijd veranderd. Daar denken we inmiddels anders over, mede door wat de rechtspsychologie ons allemaal heeft geleerd. Je kunt wel degelijk criteria stellen aan de betrouwbaarheid van verklaringen en je kan daar argumenten voor aanleveren. Het schuldoordeel is in die zin geobjectiveerd en is daardoor ook meer in beeld gekomen in de jurisprudentie van de Hoge Raad, via de uitdrukkelijk onderbouwde standpunten, waar de heer Koops al even aan refereerde. In het verleden keek de Hoge Raad eigenlijk alleen maar of het wettig bewijs geleverd was en zei: ik kan niet toetsen of de rechter overtuigd is; het is nou eenmaal ja of nee. Tegenwoordig kun je wel degelijk beargumenteren of die overtuiging ergens op is gebaseerd of niet. In die zin zou het zelfs ook een verschuiving kunnen betekenen voor de cassatiepraktijk – dit is wel een beetje speculeren – omdat je straks misschien ook met klachten kunt komen en kunt zeggen: objectief gezien kan je hier in redelijkheid twijfelen aan het gegeven schuldoordeel; het wettig bewijs er wel, maar gelet op alle vraagtekens die je er misschien bij kunt zetten, bijvoorbeeld bij de betrouwbaarheid van afgelegde getuigenverklaringen, levert dat ook een handvat op, in ieder geval in theorie, voor een scherpere toetsing in cassatie. Ik denk dat het in die zin ook een belangrijke verbetering in de procedure is.

De voorzitter:

Dank u wel. Gaat u verder.

Staatssecretaris Struycken:

Voorzitter. In vervolg hierop zou ik willen overgaan tot de appreciatie van het amendement-Sneller op stuk nr. 18. Ook dat raakt aan motivering, zij het niet van het bewijscriterium. Het lid Sneller heeft een wijziging voorgesteld van het algemene motiveringsvoorschrift voor rechterlijke beslissingen in het eindvonnis in artikel 4.3.22, lid 1. Dit voorschrift bevat de regel dat rechtelijke beslissingen in het eindvonnis zijn gemotiveerd voor zover dat voor de begrijpelijkheid noodzakelijk is. Om dit te verduidelijken ziet het lid Sneller graag toegevoegd dat dit inhoudt dat beslissingen inzichtelijk en controleerbaar zijn. De indiener verwijst naar de vraag die is gesteld in het advies van de Raad van State, te weten – kort gezegd – of de nieuwe motiveringsplicht niet te zeer is gericht op de standpunten die door de procespartijen zijn ingenomen en of met de nieuwe motiveringsplicht wel voldoende recht wordt gedaan aan alle functies van de motivering. Dit adviespunt heeft, zoals de heer Sneller ook aangaf, geleid tot aanvulling en aanpassing van de memorie van toelichting. Daarin is aangegeven dat met de motiveringsplicht alle drie de functies worden gediend die doorgaans aan rechterlijke motiveringen worden verbonden, ten eerste uitleg, ten tweede zelfcontrole en ten derde controle door een hogere rechter. Daarmee is er in de ogen van het kabinet voldoende tegemoetgekomen aan het adviespunt van de Raad van State. Maar de heer Sneller geeft er de voorkeur aan de wet aan te passen, zo begrijp ik de achtergrond van het ingediende amendement. De omvang van de motiveringsplicht blijft met het amendement ongewijzigd. De voorgestelde verduidelijking sluit aan bij de uitleg van het artikel zoals die is gegeven in de memorie van toelichting. Aangezien ik met de steller van het amendement veel waarde hecht aan een goede motivering van rechterlijke vonnissen, laat ik het oordeel over dit amendement graag aan uw Kamer. De regeringscommissaris zou graag een paar aanvullende opmerkingen maken.

De heer Knigge:

Het is misschien toch wel goed om dat motiveringsvoorschrift, waar alle aandacht zich op richt, dus artikel 4.3.22, lid 1, een beetje in het perspectief te plaatsen van alle motiveringsvoorschriften die in deze titel zijn opgenomen. Wat hier geformuleerd wordt, is het uitgangspunt, zou je kunnen zeggen, maar dat is niet het enige motiveringsvoorschrift. Het gaat om de bewijsbeslissing. De twee belangrijkste beslissingen zijn de vraag of het feit bewezen kan worden en de vraag welke sanctie er moet worden opgelegd. Die zijn allebei voorzien van uitvoerige motiveringsvoorschriften. De motivering voor de beslissing over de op te leggen straf, is dus uitvoerig beregeld in artikel 4.3.25. Dat geldt ook voor de beslissing over de vraag of het feit bewezen kan worden. Ook die is uitvoerig beregeld in zowel artikel 4.3.23 als artikel 4.3.24. Het geldt dus zeker niet dat die beslissingen niet gemotiveerd hoeven te worden, als sowieso wel begrijpelijk is waarom een verdachte veroordeeld zou moeten worden en welke straf moet worden opgelegd. Die beslissingen moet altijd van een stevige motivering zijn voorzien. Bij alle motiveringseisen is richtinggevend dat ze een begrijpelijke beslissing moeten opleveren. De specifieke functie van 4.3.22, lid 1, heeft nou juist te maken met de beslissingen op de formele vragen, dus de vraag of de tenlastelegging geldig is, of de rechter bevoegd is en of de officier van justitie ontvankelijk is. Naar geldend recht hoeven daarover in het vonnis geen beslissingen te worden opgenomen, als daar verder niks over te doen is geweest, dus als er geen verweer is gevoerd en er niks op wijst dat de feitomschrijving in de tenlastelegging niet deugt. Als er niks op wijst dat de rechter niet bevoegd zou zijn om over het feit te oordelen, mag de rechter daar in het vonnis gewoon over zwijgen. Die beslissing hoeft daardoor dus ook niet gemotiveerd te worden, want beslissingen die niet in het vonnis staan, kun je niet motiveren. Dat is in dit Wetboek veranderd. Daar staat dus dat

ook de beslissingen op de formele vragen steeds in het vonnis moeten worden opgenomen. Moet je dit dan in gevallen die vanzelfsprekend zijn, bijvoorbeeld als de rechter vanzelfsprekend bevoegd is om over het feit te oordelen, omdat het in de zittingsplaats is begaan, nog gaan zeggen? Nee, zegt artikel 4.3.22, lid 1: voor de begrijpelijkheid van de beslissing is de motivering hier niet nodig. Dat is de specifieke functie van dit motiveringsvoorschrift.

Daarnaast heb je dus nog twee andere vragen. De tweede materiële vraag is de vraag of het bewezen verklaarde feit een strafbaar feit oplevert. In de meeste gevallen is dat volkomen vanzelfsprekend. Als je diefstal ten laste hebt gelegd en bewezen hebt verklaard, dan behoeft de beslissing van de rechter dat diefstal oplevert, geen motivering zolang daarover geen verweer is gevoerd of wat dan ook. Nu schrijft de wet wel voor dat je dat met redenen moet omkleden, maar in de praktijk leidt dat altijd tot non-motiveringen. Het is diefstal omdat het diefstal oplevert. Daarover zegt artikel 4.3.22 dat zo'n non-motivering achterwege kan blijven als de beslissing dat het diefstal is, zonder meer begrijpelijk is.

Hetzelfde geldt voor de beslissing dat de verdachte strafbaar is. Als geen beroep is gedaan op een strafuitsluitingsgrond en niets in het dossier op de aanwezigheid van strafuitsluitingsgronden wijst, dan is de beslissing dat de verdachte strafbaar is zó begrijpelijk dat je die niet hoeft te motiveren. Dat is specifiek de functie: je hoeft niet te motiveren als dat voor de begrijpelijkheid van de beslissing niet noodzakelijk is. Dat raakt dus niet aan de motiveringsplicht die geldt voor de eerste en vierde materiële vraag, de vraag of het feit bewezen is dan wel de vraag welke sanctie moet worden opgelegd. Die moeten altijd stevig worden gemotiveerd. Daar is niks in veranderd. Ook is niet veranderd dat je op verweren en op uitdrukkelijk onderbouwde standpunten moet reageren. Dat staat allemaal in 4.3.22, tweede en derde lid. U moet zich dus niet blindstaren, zou ik zeggen, op dat eerste lid. De motiveringsplicht is veel breder dan die aangezet in het Wetboek van Strafvordering.

Dan nog even een kleine opmerking over de functies van de motivering. Die staan ook nu niet in de wet. Er staat dat je het met redenen moet omkleden, en waarom dat zou moeten. Dat is een theorie die wijselijk niet in het Wetboek is neergelegd. Ik moet zeggen dat de zorg van de heer Sneller in het verleden – ik praat dan over 30 jaar geleden of zoiets – begrijpelijker zou zijn dan nu het geval is. Ik zei al even dat de Hoge Raad dacht alleen maar te hoeven controleren of het wettig bewijs geleverd was, maar niet of het bewijs ook betrouwbaar was en of de rechter op grond daarvan een overtuiging had kunnen bekomen. De motiveringen richtten zich dus geheel op de controle door de Hoge Raad. Uitleggen waarom de rechter overtuigd is, hoefde niet, want de Hoge Raad controleerde dat toch niet. Dat leidde juist tot heel magere motiveringen die uitsluitend waren gericht op controle, op de controleerbaarheid van de beslissing door de Hoge Raad.

Sinds het begin van deze eeuw is door de rechtspraak zelf, dus van onderop – dus niet omdat de Hoge Raad dat verordonneerde, maar van onderop – het zogenaamde PROMIS-traject gestart. Daarbij zei de rechtspraak zelf: deze magere vorm van motiveren is niet meer van deze tijd; wij moeten juist ook tegenover de verdachte, het slachtoffer en de samenleving uitleggen waarom de beslissing luidt zoals die luidt. Op basis daarvan is een motiveringspraktijk ontwikkeld die juist veel meer dan vroeger recht doet aan de drie functies van de motivering.

De voorzitter:

Dank u wel. U had een «oordeel Kamer», meneer Sneller.

De heer Sneller (D66):

Ja, dat klopt, en dus ga ik niks meer tegen de Staatssecretaris zeggen! Nee, hoor. Het is goed om mij niet blind te staren. Twee dingen nog. Eén.

De Raad voor de rechtspraak heeft ook zelf een evaluatie gemaakt, namelijk in 2015, en weergegeven in Het vonnis beter uitgelegd? Mag ik daaruit even citeren? «De onderzochte professionals beschouwen de overwegingen over de straf (...) als vrij zwakke punten in de motivering (van klassieke en PROMIS-vonnissen). De meest waarschijnlijke oorzaak van dit geringe en gemengde effect van het PROMIS-vonnis is dat ook in PROMIS-vonnissen relatief weinig aandacht wordt besteed aan de rechtvaardiging van de straf. De redenering van de rechter over de straf (...) komt in het vonnis relatief summier aan de orde. PROMIS-vonnissen bieden over deze aspecten niet veel meer informatie dan de klassieke vonnissen.» Ik zoek. Misschien kijk ik op de verkeerde plek, hè, dus ik laat me wat dat betreft graag technisch de oren wassen. Bij artikel 4.3.25, lid 2 – «Het eindvonnis geeft in het bijzonder de redenen op die de straf hebben bepaald of tot de maatregel hebben geleid.» – zoek ik toch naar iets van houvast om dit te ondervangen en een extra stimulans te geven voor de ontwikkeling. Misschien moet het dus dit artikel zijn in plaats van het andere. Met name in relatie tot de discussie over wat heeft meegewogen – was dat specifieke preventie of vergelding? – en in het licht van de strafmodaliteiten, probeer ik het volgende aan te geven. We komen nog te spreken over de vervangende taakstraf als mogelijkheid in de gereedschapskist. Hopelijk komt er ooit de mogelijkheid van elektronische detentie voor bepaalde gevallen. Ik wil dan als materieel strafrechtgever niet voorschrijven dat dat alleen maar in deze of die gevallen door de rechter mag worden opgelegd, want je wil een zo ruim mogelijke toepassing voor de rechter overlaten. Ik zocht er dus naar dat in het meer formele strafrecht het idee een plek wordt gegeven dat er in ieder geval een heel duidelijke motivering moet zijn. Dat is de achtergrond van mijn zoektocht. Misschien heeft de heer Knigge daar nog een al dan niet technische reflectie op.

De heer **Knigge**:

Ik heb niet gezegd dat de manier waarop strafvonnissen nu worden gemotiveerd volmaakt of ideaal is. Ik heb alleen maar gezegd dat die veel beter is dan 30 of 40 jaar geleden. Toen werd er bijvoorbeeld niet meer gezegd dan dat de op te leggen straf in overeenstemming was met de ernst van het feit en de persoonlijke omstandigheden van de verdachte, of zo iets. Dat was een soort riedel die bij alle strafvonnissen werd gebezigd, ongeacht het strafbare feit. Dat kennen we in ieder geval niet meer. In die zin is de motiveringspraktijk juist verbeterd door het verantwoordelijkheidsbesef van de rechterlijke macht zelf. Dat laatste blijf ik benadrukken. Het komt niet doordat het is afgedwongen door extra motiveringsvoorschriften of door uitspraken van de Hoge Raad. Ik denk dus zeker dat we op die weg verder zouden kunnen gaan. Aan andere kant denk ik ook dat we natuurlijk wel de grenzen van de doenbaarheid in acht moeten nemen. De rechterlijke macht is overbelast, dus je moet daar ook zoeken naar een evenwicht: hoever kun je gaan met het verschaffen van uitleg? Je moet dat, denk ik, voor een deel ook gewoon aan de rechters overlaten, zodat daar een evenwichtige praktijk in ontwikkelen.

De **voorzitter**:

De Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Struycken**:

Voorzitter. Dit brengt mij op de vraag die de heer Sneller stelde over de begrijpelijkheid van de rechtspraak. Hij vroeg aandacht voor het interview met mr. Franken, een ervaren strafrechtadvocaat die veel betekent voor de strafrechtcultuur in Nederland. Voor de toegankelijkheid van de rechtspraak is het inderdaad van belang dat iedereen begrijpt waar een rechtszaak en een uitspraak over gaan. Klare taal helpt. Klare taal is een

imperatief dat niet alleen voor de rechtspraak geldt, maar ook voor de wetgeving en alle andere delen van de overheid.

De rechtspraak zal met het oog op de grotere toegankelijkheid in de komende jaren verder inzetten op het bieden van begrijpelijker, pro-actievere en consistente informatie vanuit het perspectief van rechtzoekenden. In het Jaarplan Rechtspraak 2025 is opgenomen dat uitspraken worden gemotiveerd in klare taal. Dit jaarplan is op 23 januari jongstleden aan uw Kamer toegestuurd, heel recent dus. Deze initiatieven moeten worden toegejuicht, want ze laten zien dat rechtspreken in begrijpelijke taal de norm is voor rechters en dat hierop actief wordt ingezet. In de uitvoering komt deze beweging hopelijk ook tegemoet aan de zorgen die u zojuist heeft geuit en die door de regeringscommissaris in historisch perspectief zijn geplaatst.

Voorzitter. Dan wat betreft de amendementen. U heeft verzocht om een schriftelijke appreciatie van de finale versie van de amendementen. Mocht de heer Sneller het amendement handhaven, dan zullen we de appreciatie alsnog geven. Die zal waarschijnlijk dezelfde zijn als die ik net heb gegeven.

Ik kom bijna vanzelfsprekend op de vraag van de heer Koops. Die vraag zag op artikel 4.3.22 en 4.3.23 en de wijze waarop wordt omgegaan met uitdrukkelijk onderbouwde standpunten in het vonnis. Ik wil erop wijzen dat het nieuwe Wetboek juist in dit opzicht een wijziging bevat, die tegemoetkomt aan hoe de heer Koops het graag ziet, namelijk dat al in het vonnis wordt gereageerd op uitdrukkelijk onderbouwde standpunten. Artikel 4.3.22, derde lid legt juist de verplichting op aan de rechter om te responderen op een uitdrukkelijk voorgedragen en deugdelijk onderbouwd standpunt dat door de verdachte of de officier van justitie is voorgedragen als de rechter daarvan afwijkt. In sommige gevallen wordt gewerkt met een verkort vonnis en komt die uitwerking later, maar in het nieuwe Wetboek wordt die mogelijkheid beperkt. In het vonnis moet de bewijsconstructie direct worden uitgewerkt als sprake is van een zware strafzaak. Dit zijn zaken waarin een jaar of meer gevangenisstraf is opgelegd aan de verdachte. Dan wordt ook gelijk gerepondeerd op uitdrukkelijk voorgedragen en deugdelijk onderbouwde standpunten – het derde lid van artikel 4.3.23. Er is dus al sprake van aanscherping ten opzichte van de huidige rechtspraak op dit punt.

Dan kom ik ten slotte nog op twee vragen. De heer Valize vroeg namens de PVV naar het voornemen om in bepaalde omstandigheden een schadevergoeding toe te kennen aan de veroordeelde wanneer de berechting te lang heeft geduurd. Laat ik vooropstellen dat de schadevergoeding alleen aan de orde is als de redelijke termijn voor de behandeling van strafzaken wordt overschreden. De termijnen die de Hoge Raad in zijn jurisprudentie hanteert, zijn ruim en bieden de rechter de mogelijkheid ook de complexiteit van de strafzaak te verdisconteren in de vraag wat een redelijke termijn is. De aanleiding voor de introductie van een schadevergoeding als processuele sanctie wegens overschrijding van de redelijke termijn is een arrest van de Hoge Raad uit 2018. Daarin geeft de Hoge Raad aan de wetgever in overweging om te bezien of naast de mogelijkheid van strafvermindering ook kan worden voorzien in de mogelijkheid dat voor overschrijding van de redelijke termijn een schadevergoeding wordt toegekend. Ook in het bestuursrecht en in het belastingrecht is voorzien in de mogelijkheid van schadevergoeding in zaken waarin de redelijke termijn is overschreden. Er zijn goede argumenten om ook voor strafzaken aan deze suggestie van de Hoge Raad gevolg te geven. Het kan voor slachtoffers namelijk moeilijk te verteren zijn als een verdachte strafvermindering krijgt enkel als gevolg van onredelijke vertraging in een strafzaak. Een schadevergoeding is een minder vergaande maatregel dan strafvermindering. De wet noemt geen bedragen voor de schadevergoeding, maar bepaalt in artikel 4.3.12 dat bij algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld voor de

wijze waarop de schadevergoeding wordt berekend. Daarbij wordt gedacht aan € 500 per halfjaar waarmee de redelijke termijn is overschreden. Ditzelfde bedrag wordt gehanteerd door bijvoorbeeld de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Overigens kunnen redenen bestaan voor de rechter om in het geval van overschrijding van de redelijke termijn een lager bedrag als schadevergoeding toe te kennen, in het geheel van schadevergoeding af te zien of alsnog te kiezen voor strafvermindering.

Dan ten slotte de vraag van de heer Sneller met betrekking tot artikel 4.3.14, dat regelt dat onrechtmatig verkregen bewijs gewoon kan bijdragen aan een bewezenverklaring. Opsporingsambtenaren moeten zich aan de wet houden. Dat is het uitgangspunt van het Wetboek. Dat staat uiteraard buiten kijf. Mede in dat licht is bepaald in het tweede lid van artikel 4.3.14 dat, wanneer opsporingsambtenaren onregelmatig handelen, het belang van een goede rechtsbedeling bewijssuitsluiting kan meebrengen «met als doel te bevorderen dat in overeenstemming met de geschonden norm wordt gehandeld»; ik citeer het tweede lid. Maar inderdaad, het eerste lid bepaalt als hoofdregel dat, indien bij het verkrijgen van bewijsmiddelen onrechtmatig is gehandeld, deze kunnen bijdragen aan het bewijs, tenzij het belang van goede rechtsbedeling zich daartegen verzet. Deze hoofdregel in lid 1 sluit aan bij de huidige praktijk en realiteit.

Onrechtmatige bewijsverkrijging leidt nu slechts in een beperkt aantal gevallen tot bewijssuitsluiting. Bewijssuitsluiting volgt in ieder geval wel wanneer het recht van de verdachte op een eerlijk proces in het geding is, bijvoorbeeld als het recht op rechtsbijstand bij het politieverhoor is geschonden. Maar als het recht op een eerlijk proces niet in het geding is, zal bewijssuitsluiting lang niet altijd in het belang van een goede rechtsbedeling zijn. Een concreet voorbeeld uit de rechtspraak is de situatie waarin de opsporingsambtenaren zich niet legitimeren voorafgaand aan het betreden van een woning, terwijl het voor de verdachte wel duidelijk was dat het ging om opsporingsambtenaren.

Het uitsluiten van een bewijsmiddel is een zwaar middel, dat grote gevolgen kan hebben voor de strafzaak. Het kan ertoe leiden dat een strafbaar feit onbestraft blijft, omdat er onvoldoende ander bewijs overblijft. Maar er zijn ook andere manieren om te reageren op onrechtmatige bewijsverkrijging, bijvoorbeeld met strafvermindering – zie artikel 4.3.13 – of met schadevergoeding, zoals geregeld in hoofdstuk 6 van Boek 6. Uitgangspunt van de regeling is dat niet naar de zwaardere processuele sanctie wordt gegrepen als een lichtere sanctie volstaat. Tot zover mijn antwoord inzake onrechtmatig verkregen bewijs.

De voorzitter:

Dank voor dit antwoord op de vraag van de heer Sneller. We denken dat we een beetje door elkaar zijn gehaald, maar volgens mij vinden we dat allemaal niet erg. Geen punt.

Dan de heer Koops nog, voor een interruptie op het vorige punt, denk ik.

De heer Koops (NSC):

Juist, dat is zo. Wat ik de hele tijd al moeilijk vind, is de enorme informatie-dichtheid van werkelijk alles wat hier wordt gezegd, dus het duurde eventjes voordat ik goed doorhad wat de Staatssecretaris nou eigenlijk zei over de artikelen 4.3.22 en 4.3.23. Daarom kom ik er nu alsnog op terug. Het gaat dus over de omgang met uitdrukkelijk onderbouwde standpunten. De Staatssecretaris heeft uitstekend toegelicht hoe het systeem werkt wanneer het gaat om een zware strafzaak, waarin meer dan een jaar wordt opgelegd. Dan kom ik toch terug op lid 4 van artikel 4.3.22, waarin staat: als er uitdrukkelijk onderbouwd verweer wordt gevoerd, hoef je daar niet meteen op terug te komen; dat hoeft eigenlijk alleen als er hoger beroep wordt ingesteld. Daar haak ik bij aan. Er zijn buitengewoon veel

strafzaken waarin geen gevangenisstraf van een jaar wordt opgelegd, terwijl ze wel enorm ingrijpend zijn voor de verdachte die het betreft, de dader die het betreft. Als je negen maanden krijgt voor het bezit en gebruik van een vuurwapen, om maar iets te noemen, begrijp ik die negen maanden wel, maar als er dan een heel serieus verweer tegen het bewijs is gevoerd, blijft het mij als een graat in de keel steken dat er geen reactie komt op een bewijsverweer dat gevoerd is. Ik zeg dat dwars in tegen de hele toelichting van de regeringscommissaris en de Staatssecretaris. Ja, we onderkennen met z'n allen de enorme druk die ligt op de rechterlijke macht om te komen tot een voldoende aantal vonnissen. Maar ik zie voor de wereld niet, nog steeds niet, waarom de rechter ontslagen moet of kan worden van de plicht om op een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt te reageren als het echt het juiste bewijs betreft, ook als er minder dan een jaar wordt opgelegd. Hier staat onder andere dat het helemaal nooit hoeft op het moment dat de dader een rechtspersoon is. Ik zou zeggen dat dit enorm veel hoger beroep in de hand werkt. Dan is dat toch onhandig? Waarom kan niet alsnog worden gekozen voor het idee dat op een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt altijd deugdelijk gemotiveerd wordt gereageerd, ook in de gevallen dat minder dan een jaar gevangenisstraf wordt opgelegd? Dat is de vraag.

De voorzitter:

De Staatssecretaris geeft het woord aan de regeringscommissaris.

De heer Knigge:

Dit is een heel invoelbare vraag van de heer Koops, maar ook hier speelt wel de vraag van de belasting die dat oplevert voor de rechterlijke macht. Dat is gewoon het punt. Het zou natuurlijk ideaal zijn als alle vonnissen bij het uitspreken ervan gemotiveerd en schriftelijk in z'n geheel beschikbaar waren, maar dat ideaal stuit gewoon af op capaciteitstekort. Daar komt het eigenlijk wel op neer. Naar geldend recht geldt voor alle vonnissen dat de rechter kan volstaan met een verkort vonnis totdat er hoger beroep is ingesteld. Dit wetsvoorstel komt in die zin toch een heel eind tegemoet aan de heer Koops door te zeggen: die praktijk willen we in ieder geval niet meer als er meer dan een jaar gevangenisstraf is opgelegd. Dan brengt de rechtsbescherming mee – daar is weer die gedachte van rechtsbescherming op maat – dat er onmiddellijk een volledig gemotiveerd vonnis op tafel moet liggen. Bij minder zware sancties valt die afweging anders uit. Daar kun je natuurlijk verschillend over oordelen, maar vanuit de rechterlijke macht is het grote bezwaar: dan werken we voor het archief. Zo wordt het altijd gezegd. U moet bedenken dat het percentage waarin hoger beroep wordt ingesteld, bij meervoudige kamervonnissen volgens mij iets boven de 20 ligt en bij politierechterzaken rond de 16. In al die andere gevallen zou er in uw voorstel een volledig uitgewerkt vonnis moeten komen. Voor de verdachte is het misschien heel plezierig als hij kan nalezen wat de rechter precies heeft bewogen, maar het heeft in ieder geval geen functie in hoger beroep, want dat wordt niet ingesteld. Het is inderdaad gewoon een afweging die voortkomt uit enerzijds een begrijpelijk verlangen, want eigenlijk hoort er natuurlijk altijd een gemotiveerd vonnis beschikbaar te zijn, en anderzijds de enorme werklastverzwaring die dat voor de rechterlijke macht met zich brengt.

De heer Koops (NSC):

Neem me niet kwalijk dat ik zo blij haken op dit punt, meneer de voorzitter. Ik probeerde niet te zeggen dat alle vonnissen volledig gemotiveerd moeten zijn. Misschien zie ik het helemaal verkeerd, maar mij gaat het gewoon om het volgende. Als namens of door de verdachte een standpunt naar voren wordt gebracht, een uitdrukkelijk onderbouwd verweer, is dat het gedeelte waarvan ik zou zeggen dat het wel degelijk

moet worden besproken in het vonnis, ook als het vonnis voor het overige niet voldoet aan alle motiveringsplichten die er voor de rest nog bestaan, in het geval dat er geen jaar of meer wordt opgelegd. Het gaat mij puur om de reactie op iemand die, kort samengevat, zegt: ik heb het niet gedaan, want het was mijn broertje. Ik zou menen dat het niet aan de vrijheid van de rechter moet worden overgelaten om daar wel of niet op te reageren in het vonnis. Als er wordt gezegd «het was mijn broertje, het DNA is door de war gehaald», dan is dat een standpunt. Dat is onderbouwd, zal ik maar zeggen. Daar moet toch altijd op worden ingegaan, ook om de vonnissen te verkopen aan de maatschappij? Ik kom daar niet overheen; laat ik het maar zo zeggen. Ik vind dat dit juist wél mag worden gevraagd van rechters en dat het hun kerntaak is om niet alleen tot een beslissing te komen, maar die ook uit te leggen aan degene over wie die beslissing gaat. Die kerntaak kun je vermijden, in hoge werkdruk en met capaciteitsgebreken, juist met lid 4 van artikel 4.3.22. Ik wou dat toch nog een keer opmerken, maar misschien is het bijna een opmerking voor de tweede termijn. Maar ik zeg het maar gewoon.

De voorzitter:

Dat staat u vrij. U doet het in uw eerste termijn en u kunt zien wat u zo nog in uw tweede termijn daar wel of niet aan toevoegt. We gaan kijken of dit nog tot een aanvullende reactie leidt. Dat is het geval. De regeringscommissaris.

De heer Knigge:

U snijdt een terecht punt aan, maar het probleem is dat de reactie op het uitdrukkelijk onderbouwde standpunt niet los verkrijgbaar is. Uw voorbeeld gaf het al aan: waarom vindt de rechter dat het niet zijn broer was, maar de verdachte zelf? Dat kun je alleen beoordelen als je de hele bewijsmotivering geeft. De meest uitdrukkelijk onderbouwde standpunten zijn zo nauw verweven met de gehele bewijsconstructie dat je in feite gewoon toch in alle gevallen waarin de verdachte het feit ontkent het vonnis moet motiveren. Daar is om de reden die ik heb genoemd niet voor gekozen. Een tussenweg is heel moeilijk begaanbaar, te weten het onderscheiden van uitdrukkelijk onderbouwde standpunten van de rest van de bewijsmotivering.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is er een einde gekomen aan de eerste termijn van de beantwoording. Ik stel vast dat er behoefte is aan een tweede termijn. Voor sommigen zal die kort zijn en voor anderen wat langer. Dat mag allemaal. We gaan als eerste luisteren naar de heer Sneller.

De heer Sneller (D66):

Voorzitter. En ineens was het klaar. Ik dacht: misschien komt het antwoord dat de Minister nog wil geven in deze termijn. Maar dat doen we dan in tweede termijn.

Ik dank de bewindspersonen en de regeringscommissaris wederom voor de uitstekende beantwoording, ook al stelt die niet altijd helemaal tevreden. Ik ga nog in op de strafbeschikking. Aan de ene kant geldt dat verzet mogelijk is. Dat zei de Minister. De Staatssecretaris zei: het is afhankelijk van de manier waarop aan een en ander uitvoering wordt gegeven. Dat is wel steeds het spanningsveld aan deze kant van de Kamer. In evaluatierapporten en in rapporten van de procureur-generaal zie je steeds dat het niet helemaal loopt zoals je zelf denkt dat het zou moeten lopen en ook niet zoals het bedoeld was. «Het moet in de voorlichting zitten», zei de regeringscommissaris. Ik ben benieuwd hoe we dat nog wat verder kunnen bevorderen. Verder zal ik afwachten wat het WODC begin 2026 vindt. Wellicht gaat de heer Van Nispen hier nog verder op in. Dan sluit ik me daar bij voorbaat bij aan.

Dan de sepotcodes. Ook daarbij zal ik wachten op het rapport van de procureur-generaal en op de beleidsreactie daarop. Ik neem aan dat dit op tijd komt om het nog in een aanvullingswet op te nemen, mochten rechtsmiddelen daar nodig zijn. Wat betreft de motivering van de rechterlijke uitspraak als het gaat om de strafdoelen en de strafmaat zal ik nog eens goed nagaan of de balans nu goed getroffen is, zeg ik tegen de regeringscommissaris.

Dank.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Ellian.

De heer **Ellian** (VVD):

Dank, voorzitter. Uiteraard ook dank voor de beantwoording. Ik spits mijn tweede termijn even toe op het amendement op stuk nr. 25, dat de Minister als volgt heeft geapprecieerd, als ik het goed heb begrepen. De voorgestelde wijziging in artikel 4.4.16 moet eruit en er moet iets worden toegevoegd. Kort geparafraseerd moet het criterium «op geld waardeerbaar» worden toegevoegd aan 2.17.19. Ik vroeg mij het volgende af, voorzitter, en dat is met name voor mij de essentie in de tweede termijn. Ik heb het antwoord zelf ook niet per se en daarom is het des te beter om het voor te leggen aan de Minister en misschien toch ook nog een keer aan de regeringscommissaris. Gesteld wordt: dit is een majeure wijziging, want artikel 36e Wetboek van Strafrecht wordt gewijzigd, en artikel 36e Wetboek van Strafrecht ligt niet voorop. Dat klopt, maar wetsartikelen kunnen natuurlijk dusdanig met elkaar samenhangen dat als je het ene wijzigt, een logisch gevolg kan zijn dat een ander wetsartikel in een andere wet ook gewijzigd moet worden. In het licht van zorgvuldigheid van de behandeling van wetgeving moet je dan natuurlijk wel goed kijken of je niet allerlei stappen gaat overslaan. Als ik er zo naar kijk, zijn artikel 4.3.1, waarin het gaat over de vordering tot opnemings van wederrechtelijk verkregen voordeel, en specifiek artikel 4.4.16 een nadere precisering in formeelrechtelijke zin van artikel 36e Wetboek van Strafrecht. Dat begrijp ik. Maar het is toch logisch dat als de medewetgever zou zeggen «wij zien graag dat in plaats van een geldboete van de vijfde categorie de drempel verlaagd wordt naar de vierde categorie», het in die invulling daarmee gegeven is dat dit een principiële opvatting en uitspraak van de medewetgever is, en het dus logisch is dat dan het andere artikel, zijnde artikel 36e Wetboek van Strafrecht, moet worden aangepast? Ik zit even te zoeken. Stel dat er een Kamermeerderheid is die zegt graag te zien dat de drempel lager wordt, zou er dan echt een apart traject nodig zijn voor artikel 36e, als je hier dat standpunt al met elkaar kunt wisselen? Ik zie dat artikel 36e wel om een principiële besluit vraagt, maar dat kun je hier ook nemen. De strafvorderlijke route ligt hier voor. Ik ben benieuwd. Ik zit er open in, maar ik ben benieuwd of het voor de Minister ook halszaak is en hij niet tot oordeel Kamer kan komen als dit erin blijft zitten.

Voorzitter. Dat was 'm voor mij.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Mutluer.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Ook mijn dank voor de antwoorden die zijn gegeven vandaag. Voor wat betreft de procesafspraken hebben we hier het een en ander uitgewisseld. Ik ben erg benieuwd naar de balans die gezocht gaat worden tussen enerzijds wel de inzet bevorderen om de doorlooptijd te verkorten en anderzijds goed kijken wanneer die wordt ingezet en welke afspraken daarin worden gemaakt. Ik zie dat gewoon tegemoet.

Dan de strafbeschikking. Collega's Sneller en Van Nispen gaven al eerder aan dat er kritiek is, ook vanuit de Raad van State en de Nationale ombudsman, over de informatieverstrekking rond de strafbeschikkingen. Het was nota bene de Nationale ombudsman die, ik dacht in 2021, zei dat het onduidelijk is wat een sepot of strafbeschikking inhoudt en dat het lastig is voor de burgers om het juiste loket te vinden. Vooral dat laatste vind ik heel interessant. De voorstellen die zo meteen door de heer Van Nispen worden ingediend, gaan wij sowieso steunen, want ik snap dat er een WODC-onderzoek komt, maar ik kan mij best voorstellen dat je nu al zegt en uitsprekt dat je, gelet ook op alle kritiek die hieromtrent is gegeven, iets in een AMvB opneemt en regelt.

Tot slot. De Staatssecretaris zag een aantal van ons een beetje in verwarring raken toen er werd gezegd dat de pilots ten aanzien van de audiovisuele registratie waren stopgezet. Ik denk dat die verwarring is ontstaan doordat wel de grondslag voor die pilots in stand is gebleven, maar de pilots in de praktijk zijn gestopt. Dat is prima. De enige vraag die ik nog heb – dit punt kwam niet helemaal helder naar voren – is wat de keuze die nu gemaakt is, gaat betekenen voor de beoogde verbetering van het strafproces. Wellicht kan de Staatssecretaris daar iets meer toelichting op geven.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan de heer Koops.

De heer **Koops** (NSC):

Meneer de voorzitter, ik beperk mij ertoe hier heel hartelijk dank te zeggen voor de toelichtingen die we vandaag gekregen hebben. Ik kan het alleen niet laten om daarbij op te merken dat als het gaat om die uitdrukkelijk onderbouwde standpunten, en dus lid 4 van artikel 4.3.22, ik me echt beraad op een motie, vanwege de voorgaande discussie.

De voorzitter:

Heel goed. Die motie kunt u tijdens de plenaire behandeling natuurlijk indienen.

Dan geef ik mezelf het woord voor een bijdrage namens de SP. Allereerst dank ook ik zowel de Staatssecretaris als de Minister en de regeringscommissaris voor de heldere antwoorden, ook op vragen waarom bepaalde zaken nou niet in het Wetboek van Strafvordering zijn gewijzigd; wel opgenomen, maar niet gewijzigd. Dat geldt bijvoorbeeld voor het punt van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Ik vind het antwoord van de Minister helder. Hij zei dat we het via een snellere weg kunnen regelen en gaf daar vier argumenten voor, waaronder die Europese richtlijn. Dat begrijp ik. Dit punt heeft wel onze bijzondere belangstelling, maar dat weet de Minister.

Dit geldt ook voor de vordering benadeelde partij. Daar loopt het onderzoek naar de normering van bedragen. Dat vind ik helder. Vergeef me dus mijn ongeduld maar dat moeten we op andere punten hervatten. Dan zoals aangekondigd over de procedures van het OM: strafbeschikkingen. De Minister vindt het al kenbaar met de beleidsregels van het OM. Wij denken toch dat het hier en daar beter kan, scherper kan, inzichtelijker kan, want dat moet toch de ambitie zijn van het Wetboek. Dat geldt bijvoorbeeld voor het volstrekt helder maken wanneer een verdachte kan beschikken over alle stukken. Ik ben nog even door de wet aan het bladeren, titel 3.2. Volgens mij zijn die delegatiegrondslagen er al wel. Dat zei de Minister ook. Ik vind het ook wel prima om het WODC-onderzoek af te wachten om te zien wat er precies nader genormeerd moet worden, maar dat er zo veel mogelijk in die algemene maatregel van bestuur dan wel in de wet zelf, indien dat nodig mocht blijken op grond van het WODC-onderzoek, opgenomen moet worden, staat voor mijzelf en de

twee medeondertekenaars van mijn motie al vast. Daarom dien ik graag de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de strafprocedure die leidt naar de strafrechter heel precies is uitgeschreven in het Wetboek van Strafvordering maar dat dit niet geldt voor de procedure die leidt tot een OM-strafbeschikking;

overwegende dat het Wetboek gebaat is bij inzichtelijke en voorgeschreven procedures en dit ook de rechtszekerheid dient;

van mening, dat in het Wetboek van Strafvordering of in een daarop toegesneden AMvB een duidelijke procesbeschrijving zou moeten staan over het aankondigen en uitvaardigen van strafbeschikkingen en bijvoorbeeld over het kunnen beschikken over relevante stukken;

verzoekt de regering de voorgeschreven procedures rondom de OM-strafbeschikkingen nader uit te werken in het Wetboek, via de aanvullingswet, dan wel via een algemene maatregel van bestuur,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Nispen, Mutluer en Sneller. Zij krijgt nr. 38 (36 327).

Daarmee is er een einde gekomen aan de tweede termijn van de kant van de Kamer. Ik kijk even naar de bewindspersonen of zij enige momenten nodig hebben om de beantwoording voor te bereiden.

Minister Van Weel:

Wij kunnen meteen antwoorden.

De voorzitter:

Dan geef ik het woord aan de Minister.

Minister Van Weel:

Dank, voorzitter. Laat ik eerst terugkomen op de vraag van de heer Sneller die nog openstond. De interne communicatie van het OM zal, zo is recent aangekondigd, worden omgezet in een extern werkende aanwijzing, en die aanwijzing, die overigens ook wordt afgestemd met de Minister van Justitie, wordt uiteindelijk gepubliceerd zowel in de Staatscourant alsook op de website van het OM. Alles wat externe werking heeft vanuit het OM, wordt dus uiteindelijk ook extern gecommuniceerd.

Dan in algemene zin de strafbeschikkende voorlichting. Ik zou dat eigenlijk ook willen zeggen in de richting van de heer Van Nispen aangaande zijn motie. Ik wil echt dat WODC-onderzoek afwachten, omdat we daarin meerdere aspecten van de strafbeschikking langs gaan krijgen. Dat gaat niet alleen over hoe dat valt ten opzichte van het slachtoffer, maar ook de verdachte. Hoe verhoudt de rechterlijke macht zich hiertegen? Wat zijn de bevindingen van het OM tot nu toe? Dat geeft mij gewoon een beter beeld van wat er nu voor alle partijen nodig is om aan te passen aan het fenomeen strafbeschikking.

Ik besef dat het nog een jaar duurt voordat we met die helderheid komen, maar ik voel mij wel gebonden aan het uitlopen van het traject dat we uiteindelijk ook in het regeerprogramma hebben aangekondigd. Ik sluit dus een AMvB niet uit, maar wil tegelijkertijd ook wel zien of we daarmee knelpunten oplossen die we nu hebben, omdat het bijvoorbeeld geregeld is met een aanwijzing van het OM op dit vlak. Ik durf dat niet te zeggen, omdat mij aangereikt wordt dat er tot nu toe geen klachten zijn ontvangen over de wijze waarop mensen zich voorgelicht voelen over een strafbeschikking. Maar nogmaals, dat zegt mij ook niet alles. Vandaar dat ik graag het WODC-onderzoek afwacht.

Inzake de sepotcodes heb ik u in eerste termijn geantwoord dat ik het onderzoek van de pg zie als hét moment – dat komt dit voorjaar – om te komen met aanbevelingen over hoe daar verder mee om te gaan.

De heer **Sneller** (D66):

Krijgen we dan ook de kabinetsreactie op het pg-rapport nog voor de zomer?

Minister **Van Weel**:

Als het pg-rapport in het voorjaar komt, dan komen wij nog voor de zomer met een reactie daarop. Dat lijkt mij haalbaar.

Dan voor wat betreft artikel 36e en het amendement van de heer Ellian. Dat was toch ook een technische vraag. Ik kijk naar de regeringscommissaris voor een antwoord op de vraag hoe haalbaar de door u gewenste route is.

De heer **Knigge**:

Zoals ik al even zei: nu staat zowel het bewijsvermoeden als de ontnemingsgrond in artikel 36e, lid 3. Om wetssystematische redenen is dat bewijsvermoeden overgeheveld naar het Wetboek van Strafvordering, omdat het nu eenmaal een stukje procesrecht is. Maar het is wel een stukje procesrecht dat verbonden is aan de ontnemingsgrond. Die staat voorop. De vraag welke bewijsregels gelden bij het realiseren van die ontnemingsgrond is vers twee. Ik heb het gevoel dat u het omdraait. U begint bij het bewijsrecht en zegt: we gaan de ontnemingsgrond daarop aanpassen. Formeel is het zo dat je iemand op basis van de ontnemingsgrond, uit artikel 36e, een voordeel kunt ontnemen dat door andere strafbare feiten is verkregen dan het feit dat ten laste is gelegd en bewezen is verklaard. Dat staat voorop. De volgende vraag is welk procesrecht daarbij past. Dat is hoe het formeel in elkaar zit.

De ontnemingsgrond staat primair in het Wetboek van Strafrecht. Een aanpassing van de sanctiemogelijkheden staat hier niet ter discussie. Daar gaat het Wetboek van Strafvordering niet over. Inhoudelijk stelt u een enorm ingrijpende verandering voor. Op diefstal staat al een geldboete van de vierde categorie. In uw voorstelling zou je bij een winkeldiefstal al een enorm vermogensonderzoek kunnen starten. De bewijslast wordt dan bij wijze van spreken voor een deel omgekeerd. Ik overdrijf nu sterk, maar de verdachte moet dan bewijzen dat al het vermogen dat hij heeft en waarvan je niet direct kunt verklaren waar dat vandaan komt, als wederrechtelijk verkregen voordeel wordt aangemerkt. Dat is een hele grote stap. Ik zou zelf zeggen: dat kun je hier niet even op een achternamiddag bij de behandeling van het Wetboek van Strafvordering meenemen.

De heer **Ellian** (VVD):

Ik vermoed ontvankelijk te zijn voor dit punt, maar ik ga er nog even over nadenken, zo zeg ik tegen de regeringscommissaris. Ik hecht er wel aan om te benadrukken dat ik het juist niet omdraai. De grondslag onder en de gedachte achter het amendement zijn juist principieel. Ik snap heel goed dat we het procesrecht nu invullen. Eigenlijk moet je helemaal geen

andere wet veranderen als die niet voorligt, maar vanwege het karakter meende ik een wijziging van artikel 36e mee te kunnen nemen. Ik ben echter wel ontvankelijk voor wat de regeringscommissaris zegt. Dit is fundamenteel. Het raakt de rechtspositie van een grotere groep. Ik denk dat ik het amendement aanpas, maar ik zou het wel fijn vinden als ik het nog even op schrift krijg. Dat heb ik nog niet voor dit amendement. Maar dat komt goed. We komen eruit. Ik zal om bijstand vragen aan Bureau Wetgeving.

De voorzitter:

Akkoord. De Minister is klaar. Door wat hij over de motie zei ... Het woord «ontraden» is niet gevallen, maar ik vermoed dat dat het zal zijn.

Minister Van Weel:

«Ontijdig» mag tegenwoordig ook. Dat oordeel zou ik graag hierop willen plakken.

De voorzitter:

Misschien mag ik één ding terugzeggen, bij wijze van interruptie. Dat standpunt begrijp ik. De Minister heeft gezegd: ik wil het WODC-onderzoek afwachten. Tegelijkertijd denk ik dat de formulering van deze motie en de tijd die we nog hebben, ruimte laten om datgene wat het WODC-onderzoek oplevert, op te nemen. Dat zal het oordeel van de Minister nog steeds niet veranderen, maar ik hecht er wel aan om te zeggen dat mevrouw Mutluer, de heer Sneller en ik niet nu al, nog voordat het WODC-onderzoek er is, zeggen: er moet van alles opgeschreven en opgetuigd worden. Maar een AMvB wordt wel minstens zes keer genoemd in de titel die gaat over de strafbeschikking. Wellicht hoeft het niet tot een AMvB te leiden, maar dat zou mij verbazen. Maar goed, het oordeel van de Minister is het oordeel van de Minister. We gaan naar de Staatssecretaris.

Staatssecretaris Struycken:

Voorzitter. Mij rest nog de beantwoording van een vraag van mevrouw Mutluer. Zij vroeg mij om een verduidelijking ten aanzien van de pilots inzake audiovisuele registratie. Die pilots hebben gelopen van oktober 2022 tot en met september 2024. Die lopen op dit moment dus niet. Ze zijn gestopt. Dat geldt voor alle pilots op basis van de innovatiewet. We zijn inderdaad voornemens om de grondslagen voor audiovisuele registratie bij verhoor te behouden door middel van de verlengingswet van de innovatiewet, die in consultatie gaat.

U noemde ook de grondslag voor audiovisuele registratie op de zitting zelf. Niet alleen is de pilot gestopt, ook de grondslag daarvoor zal geen onderdeel meer zijn van de verlenging van de Innovatiewet Strafvordering. Dit op verzoek van en in overleg met de rechtspraak. Dit ter verduidelijking.

Mevrouw Mutluer (GroenLinks-PvdA):

Ik meen mij te herinneren dat de Staatssecretaris zei dat die registraties tijdens de zitting af en toe nog wel konden worden toegepast. Of heb ik dat verkeerd gehoord? Niet altijd dus, maar dat het af en toe wel kan worden toegepast. Vandaar de verwarring die bij mij ontstond.

Staatssecretaris Struycken:

Ja, inderdaad. Het is verrassend verwarrend allemaal. Ik geloof dat ik bedoeld heb te zeggen dat audio-opnames mogelijk zijn en blijven. Daar wordt niet altijd gebruik van gemaakt, maar ze zijn en blijven mogelijk ter zitting. Aangaande de visuele registratie is niet alleen de pilot gestopt, maar men ziet daar ook geen brood in. Men ziet wel wat in met name de audiovisuele registratie van het verhoor. De gedachte is dat, met de

technische ontwikkelingen die nu heel snel gaan, er misschien opnieuw gebruik van zou kunnen worden gemaakt. Daarom willen we in ieder geval de grondslag daarvoor in stand houden.

De voorzitter:

Daarmee is er een einde gekomen aan de tweede termijn van de kant van de regering. Ik ga de toezeggingen met u doornemen en daarna doe ik een voorstel over hoe we verdergaan vandaag, maar dat komt straks.

- De Minister van Justitie en Veiligheid zegt de Kamer toe, begin 2026 de Kamer te informeren over de inzet van het instrument OM-straftbeslissing, na het verschijnen van het WODC-onderzoek.
- De Minister van Justitie en Veiligheid zegt de Kamer toe voor het plenaire debat over het nieuwe Wetboek van Strafvordering, dat voorzien is voor maart 2025, een brief te sturen met de appreciaties van de gewijzigde amendementen. Vanzelfsprekend mede namens de Staatssecretaris, maar dat is een algemene afspraak die we over alle boeken maken.
- De Minister van Justitie en Veiligheid zegt de Kamer toe voor de zomer 2025 een reactie te geven op de nog te ontvangen resultaten van het onderzoek van de pg naar sepotcodes.
- De Staatssecretaris Rechtsbescherming zegt de Kamer toe in het tweede kwartaal 2025 de Kamer te informeren in de Meerjarenagenda Slachtofferbeleid over de schadevergoedingsvorderingen en de kostenberekening.

Met veel dank aan onze griffier.

Dan gaan we dit wetgevingsoverleg over de Boeken 3 en 4 afronden, maar alles wordt in maart 2025 nog plenair vervolgd. Ik ga de Minister van Justitie en Veiligheid en zijn ondersteuning heel hartelijk bedanken, want zij zijn niet bij het volgende wetgevingsoverleg aanwezig.

De leden leg ik hier even in het openbaar voor hoe lang we willen pauzeren. Mijn voorstel zou een korte pauze zijn. Dan kunnen we wat langer pauzeren na de eerste termijn van de kant van de Kamer over de Boeken 5 en 6, zodat de Staatssecretaris zijn beantwoording kan voorbereiden. Een halfuurtje? Dat is akkoord. Dan spreken wij af dat we om 14.00 uur beginnen met het wetgevingsoverleg over de Boeken 5 en 6. Dank u wel.

Sluiting 13.28 uur.